Mircea Radu Iacoban

NOAPTEA

„Cercetind documentele grăitoare despre supravieţuirea atit de încercatului oraş Iaşi, Mircea Radu Iacoban descoperă temeiurile durârii fiinţei noastre naţionale, in incomparabila voinţă de a depăşi prin înţelepciune marasmul istoriei, *înţelepciune* definind esenţa umană, nobilă, a unui neam."

(LUCEAFĂRUL, 28 IULIE 1975)

„Noaptea" mi-a apărut drept o bucată teatrală de cea mai bună literatură, scrisă într-un registru original, de gravitate subliniată savant de irizarea unui ochi ironic şi superior în înţelegerea complexităţii şi cruzimii vieţii în timpuri cumplite, din întîmplările cărora se trag învăţăminte grele de înţelesuri contemporane."

(SĂPTAM1NA, 14 NOV. 1976)

„Vorbind despre Iaşii - Capitală a Moldovei, tirg aflat la răscruce de drumuri, autorul o face însufleţit de un cald, deloc ascuns patriotism, şi de o mare dragoste de locuitor al cetăţii. Tîrgul Ieşilor, deseori călcat de tătari, ars, pustiit, prădat, renaşte mereu, sub ochii uimiţi ai străinilor, din propria-i cenuşă, pentru a-şi afirma permanenţa, aşa cum neamul întreg, nu odată supus grelelor încercări, şi-a păstrat fiinţa peste milenii."

(TEATRUL, IULIE 1975)

„Replică de replică, idei majore în esenţa lor umană şi patriotică se leagă de-a lungul desfăşurării materialului faptic, închegînd poate cea mai bună dramă de inspiraţie istorică, cu largi şi generoase rezonanţe în actualitate."

(ATENEU, OCT. 1975)

„Cercetind epoca - adică, cel de al XVIII-lea veac - prin ceea ce a lăsat palpabil (documente, construcţii etc.), dramaturgul descoperă în ea ceva care ar putea părea o taină şi anume relaţia inefabiă între om ca fiinţă trecătoare şi spiritul uman în neîntreruptă curgere, între fapta obişnuită şi reflexul ei în existenţa şi conştiinţa generaţiilor; el încearcă să descifreze şi să explice taina rezistenţei neamului nostru pe aceste locuri, a rezistenţei şi continuităţii în pofida tuturor vicisitudinilor vremii..."

(CRONICA, 13 IUNIE 1976)

Dintr-o rană mai eumptită, Iese versul mai frumos".
(JOSE MARTI)

P E R S O N A J E L E :

GHEORGHE SIN POPA, pavagiu
MIRUŢA ITIGAN,
trimis domnesc
ENVER,
lefegiu albanez
IOANA OVANES,
cupeţ armean ot Podul-Veehi
ION RACHIU,
vistiernic
ARISTARH MEREACRE, boier din Sfat IORDACHE BUZATU, călăul tîrgului
Eşi ANITA CIUCULEASA, vădană
MARINA PAPAJEMNA, vădană
NEACŞU ROJNIŢA, tipograf
PINTILIE FULGERATU, calic
URSU ORBUL, calic

TOADER CIUNTU, calic, starostele breslei ZMARAGDA BUTA, calicăDUMITRAŞCU SURDUL, calic"
PÎtODAN GAURICE,
ajutor de staroste al breslei calicilor
MEHMET ACIM,
trimis turc

MANOLACHI BUHAESCU, biv-vel-paharnicACTUL I SCENA I

Un colţ din laşul celui de al XVIII-lea veac. Ghcorghe sin Pupa, pavagiu în tîrgul Eşi, aşază calupurile de lemn, dre- gînd o spărtură din caldarîm. La cotul uliţei, lefegiul Enver şi încă trei oşteni au aşezat o capră de lemn, blocînd trecerea.
în partea dinspre oraş se agită biv-vel-paharnicul Mano- lache Buhăescu. De cealaltă parte, Ioana Ovanes, cujpeţ armean ol Podul Vechi, apoi Iordachc, călăul tîrgului şi Miruţă, trimis domnesc. Lîngă ei, pe caldarîm, cerşeşte Pintilîe Fulgeratu. Un pîlc de oameni sosesc în goană, apoi, văzînd străjerii, pleacă în dezordine. Din grup se desprinde şi râmîne la barieră tipograful Rojniţă. Ioana Ovanes este însoţită de doi slujitori care poartă o lădiţă încuiaţă.
BUHĂESCU : Dă-te, la o parte, n-auzi ? Dă-te, că intru în păcat!
OVANES *(către Enver):* Ieri trebuia să-ţi arăţi vitejia, cînd a pus tătarul foc! *(Enver lasă zarurile şi-i aruncă o privire cruntă).*
Adică... ziceam, şi eu aşa...
BUHĂESCU *(către Rojniţă):* Ce te tot bagi în mine, mă ? Nu-ţi ajunge uliţa ?
ROJNIŢĂ : Da nu vezi că-s la o poştă, cinstite boier ? Ce vrei să. fac ? să mă sui pe pereţi ?
BUHĂESCU *(bodogăneşte):* Pline uliţele tîrgului de netoţi şi de calici.
PINTILIE : Şi de oameni miloşi.
BUHĂESCU *(către Pintilie):* Ce ? Ai tu noroc de ce ai! *(Către Enver.)* Caraulă ! Hei, nu se-aude ? *(Enver îi arată că, din fmcina bocăniturilor vagiului, n-aude. Buhăescu se lui.)*Şi mai termină şi tu cu cioca-boca ! Mi-ai tăbăcit urechile !
GHEORGHE : Apoi mai am cotul uliţei şi . . .
BUHĂESCU : Iote de cc-i arde lui ! *(Către*
Caraulă ! Hei! *(Enver joacă zaruri şi dă nici o aten(ie.)* Mă, tu eşti surd, ori o faci pe surdul ? *(CătreRojniţă.)* Iar te-mpingi, mă, unde te-mpingi, unde vrei s-ajungi ?
ROJNIŢĂ : Dincolo, luminăţia-voastră.
BUHĂESCU : Parcă eu, ce am de gînd ? Fii cuviincios şi aşteaptă la locul ţău.
ROJNIŢĂ : Poftim, arată-mi matale unde să stau.
BUHĂESCU : Ia ţine-te pe lingă zid ! *(Către Enver.)* Caraulă ! Mă, ăsta ! *apucă de haină şi,*
spăimîntat,îşi priveşte Şi doar ziceam că n-ating nimic... *(îşi freacă palma de zid.)* Nici nevasta n-am pupat-o ... Cînd am trecut pe uliţa cu mortăciuni, mi-am oprit răsuflarea ... Iaca, ce nesocotinţă ! *(îşipriveşte mina, de parcă fi a lui.)* Ptiu !
ENVER : Ce tu vrei ?
BUHĂESCU *(îlimită) :* Eu vrei să trec.
ENVER : Asta oprit. Porunca domniei. *(Aruncă zarurile.)*
OVANES : Halal domnie ! A umplut tîrgul cu lefcʳ !‘ străini !
ENVER : Ce tu ai spus ?
OVANES : Ziceam că... că ... De fapt, nu ziceam nimic.

ENVER : Adică eu nu înţelege româneşte ?
OVANES : Nu că n-ai înţelege, cinstită caraulă, dar la supărare, mă ia gura pe dinainte.
ENVER : Eu am supărat la tine ?
OVANES : Da de unde, da de unde, vai de mine şi de mine ... Am necazuri, cinstită caraulă ! Necazuri mari ! Mi-au descărcat în uliţă patru care cu şiac şi aba de Braşov. Neputinciosul de băr-batu-meu nu-i în stare să mişte un deget fără mine. Dacă nu-s degrabă acolo, haimanalele tîr- gului mă uşurează şi de şiac, şi de aba ! Iaca, de asta-i graba şi nerăbdarea. Oare cine m-a pedepsit cu bărbat molîu şi neputincios ? Oameni buni, în ăsta nu-ţi poţi pune nădejde nici cît într-un cui de tei.
SLUJITORUL I *(încuviinţează).*
OVANES : Ce, mă ? Tu ce te bagi ? Te-a-ntrebat. cineva ? Gura, că acuşi...
ENVER *(izbuteşte un zar norocos):* Hopaaa ! *(Adună banii, apoi, către Ovanes şi Buhăcscu.)* Voi nu bateţi gura degeaba. Eu am poruncă, tîrgul Eşi închis, nimeni iese, nimeni intră, gata, gata!
BUHĂESCU : Ptiu ! Sta-ţi-ar halebarda-n gît!
ENVER : Poate vrei oleacă scărmăneală !
BUHĂESCU : Tu să mă scarmeni pe mine, mă ăă ! ... Ai auzit de biv-vel-paharnicul Buhăescu ?
ENVER : Eu auzit poruncă — nimeni iese, nimeni intră. *(Joacă zaruri.)*
OVANES : Poate ţi-ar face plăcere şi trebuinţă o pun- gă-două. *(Face un semn şi cei doi slujitori aduc lădila. Ioana îşi ridică un rînd de fuste şi scoale o cheie.)*
BUHĂESCU : Lasă-1, cinstită cupeţoaie, care pungă, de ce pungă ? Dacă face pe căpăţînosul şi nu sloboade trecerea, ieşim pe la Golia.
OVANES : Ori pe la Făinărie.
ENVER : Ei, taci ! Ascultă. *(Strigă.)* La Vamă, bi- necee ... *(O voce de* La Golia bineee...
(Altăvoce.) La Făinărie bineeee... *(Satisfăcut.)* Poftim. Tîrgul închis roată-mprejur. Ce ziceai de pungă?
OVANES *(cunădejde) :*Acuma-i ceas de cumpănă, lefegiule, şi dac-ai pofti, eu... *(Zdrăngăneşte cu cheia în broasca lădilei.)*
ENVER : $i ieri, tot ceas de cumpănă.
BUHĂESCU : V-aţi luat picioarele la spinare şi aţi şters putina din faţa tătarului ! Ruşine ! Ptiu, ptiu, ptiu, mare ruşine !
OVANES *(încearcă să-l potolească):* Sssst! Sssst! Nu ştim cum şi ce-a fost.
BUHĂESCU : Ştim c-a dat tătarul foc. Ajunge şi-atît.
OVANES : Ssst! Lasă-1... *(Către Buhăescu, la ureche).* Nu-1 zădărî, poate se înduplecă.
ENVER : Picioarele la spinare, ai ?
OVANES : Nuuu ... nu ... Boier Buhăescu e mîniat şi vorbeşte la supărare ...
IORDACHE *(intră în scenă şchiopătînd) :* Ahhh ... Botinele ! Face domnia nişte botine roşii mai mult cuie decît talpă ! Nu-1 prind odată pe ciubotarul ăsta! Nu-mi intră el în labă! *(Către Enver.)* $i aici caraule ? Am înconjurat tot tîrgul ; ziceam că măcar în Beilic s-o afla vreo spărtură. Cînd colo ...
ENVER : Tu stai unde eşti, că bine stai. *(Joacă zaruri. Grupul de tîrgoveţi revine, în aceeaşi goană bezmetică. La vederea străjerilor se opreşte din nou. Proteste: „daţi-ne „sloboziţi tre*

cerea !". Enver se face că n-aude. Frămîntîndu-se pe loc, tîrgoveţii au stricat pavelelor aşezate de Gheorghe.)
GHEORGHE : încet, mă, speriaţilor! *(Nimeni nu-l aude; Gheorghe se ridică, agitînd tesla.)* Mă, nu s-aude ? *(Nicio reacţie. Pavagiul începe să împingă în dreapta şi-n stînga, apărîndu-şi munca.)* Cînd îi vorba de stricat, vă pricepeţi una-două. Ho, mă ! Nu călca, nu călca... mă, te blagoslovesc acuşi c-o teslă în numele tatălui...
ENVER *(iritat de gălăgie, se ridică, înalţă halebarda şi tuşeşte semnificativ):* Hm, hm ! *o ia la goană şi dispare.)*
BUHĂESCU : Ei nu, că m-am săturat. M-am săturat pînă-n gît. Caraulă, sloboade trecerea, altfel îmi croiesc drum cu jungherul. *(Dă să-şi scoată jungherul din teacă ; e înţepenit, nu iese.)*
ROJNIŢA : Să te-ajut, boierule ?
BUHĂESCU : Stai la locul tău, mă ăsta.
OVANEŞ *(dusăde avînt):* Aşa, foarte bine, o să ne croim drum ...
ROJNIŢA : Cu ce, femeie, cu foarfecele de tăiat postav ?
ENVER *(seridică):* Aţi luat nas la purtare ! Gălăgia, gata, gata !
BUHĂESCU *(se străduie):* Şi jungherul ăsta... a dat rugina în el... Nu iese şi nu iese.
OVANES : Ce facem, oameni buni ? Se-nnorează şi se-ntunecă.
BUHĂESCU : Taci, bre, ţie ce-ţi pasă ?
IORDACHE : Văleu, cîte cuie, atîtea gîrbace. Uite- aşa l-aş blagoslovi pe dumnealui, ciubotarul cîr- paci ! *(Sedesculţă.)*
BUHĂESCU *(către lordache) :*Ostenit, ostenit?
IORDACHE : Să nu crezi că-i treabă uşoară ridicarea în furci. Iar tîlharul de Tănăsie s-o zbătut ca mîţa ! Iote, mi-o ars un cot în gură de mi se ■ clatină dinţii. Ia vezi. *apropie de barieră.)*
BUHĂESCU : Iraaa, bre, nu-mi arăta tot felul de bazaconii ! fSe *retrage brusc şi dă peste Roj- niţăi.)* Iar te vîri în mine mă, iar ? !
ROJNIŢA : Da nu vezi că matale eşti acela care...
ENVER *(către l o r d a c h e) :* înapoi ! Doi paşi de capră !
10RDACHE *(facepe prostul) :* Care capră ?
ENVER *(arată capra de lemn ce barează uliţa)*Asta, cc-i ?
IORDACHE : Nu face bee.
ENVER: Face bee, nu face bec, stai acolo, gata, gura, gata, gata !
OVANES : S-an-norat a ploaie. Oameni buni, dacă dă ploaia, am calicit. *(Către Rojniţă.)* Ce zici, norul cel marc vine, ori se duce ?
ROJNIŢA : Vine, cupeţoaie Ovanes. Vine, şi-i negru ca tăciunele.
PINTILIE *(cîntă):* Mi-mi-mi-luiţi un bie-bie-biet caliiiic...
IORDACHE : Te-ai trezit, măăă...
OVANES *(cheamă slujitorii şi deschide lădiţa. Scotoceşte îndelung):* Na ! *(li aruncă lui Pintilie un bănuţ.)* Ia-1 şi pe-ăsta. *azvîrle unul.)* Na, încă unul. *(Azvîrle a treia monedă.)* Oameni buni, toată marfa c-n uliţă. Dă ploaia şi-am calicit. Se face postavul una cu glodul. Iar păcătosul de bărbatu-meu zace cu mîinile încrucişate. Parcă-1 văd ! Aoleu, nu dăm noi ochii...
BUHĂESCU : Vine ! Sc simte duhoarea de mortăciune. Vineee...
GHEORGHE : Asta, cinstiţi boieri, se trage de la nişte miţe moarte, azvîrlite prin şanţuri şi sub pavele.
BUHĂESCU : Taci, mă, că nu te-a întrebat nimeni. Caraulă ! Hei, lefegiule !
ENVER : Fiuuuu !... *(l-aieşit un zar norocos ; strînge banii, apoi face semn că, din pricina ciocănitu- rilor pavagiului, n-aude.)*
BUHĂESCU : Măi cioca-boca, isprăveşte odată !

GHEORGHE : Dacă stau, îmi stă norocul, boierule !
BUHĂESCU : îţi dau eu ţie noroc !
OVANES : Gata ! Picură ! Am calicit! Vai de zilele mele !
ÎORDACHE : Caraulă, ce-ar fi să-nchizi ochii şi să te faci a nu vedea cînd eu m-aş şupuri...
ENVER : Cine închide ochi, pierde ochi. Hai, gata !
ÎORDACHE : Poate-mi cazi vreodată în mînă !
ENVER : Mişcă la doi paşi de capră, uite, tu întors norocul ! *(l-aieşit un zar mic; pierde.)*
BUHĂESCU : Vine ! Vineee...
OVANES : Vai de capul meu ! Vai de zilele mele ! *(Către slujitori.)* Şi voi, ce vă rînjiţi ? Ai? Marş la locul vostru ! *doi pleacă mai în spate ; Ioana îi recheamă şi încuie*
ROJNIŢĂ : Cit mai stăm aici de pomană ? Am treabă grabnică, nu se-aude ?
IORDACHE : Ufff... uhhh... Mi-au trecut cuiele prin călcîie.
PINTILIE : Mi-mi-mi-miluiţi un biet calic...
ROJNIŢĂ : La o parte, car aulă !
BUHĂESCU : Asta-i pedeapsa pedepselor. Ăsta-i chi- ■ nul de pe urmă. Să stai locului şi să simţi cum te-ajunge din urmă. *(Ţipă.)* La o parte, străjeri !
(Dăsă scoată jungherul. E înţepenit.)
OVANES *(dusăde avînt):* La o parte, mă! !
ENVER *(către Ovanes):* Ce tu ai spus ?
OVANES : Ăăăă... *(Moale.)* Ziceam... calicul... Strir gasem la calic.
ENVER : Aha.
IORDACHE : Auzi, mă, ăsta, cu halebardă...
BUHĂESCU : Mă, moartea tătarilor !
ROJNIŢĂ : Dă-ne drumul, caraulă !
PINTILIE : Mi-mi-mi-miluiţi un biet calic !
IORDACHE : Fă loc, mă, nu se-aude ?
BUHĂESCU : Vine ! îi simt răsuflarea cea împuţită !
OVANES : Văleu, plouă de-a binclea ! Vai de mine şi de mine !
MĂRINA *(deschide fereastra de sus):* Ehehei, gălăgia ! Nu poate nimeni închide un ochi în tîrgul ' Eşi din pricina beţivanilor de pe uliţe ! Poate vă răstorn în cap moarea de la curechi, ori ceaunul cu uncrop ! *(Intră în scenă Miruţă, abia tîrîndu-şi picioarele.)* Dacă v-a luat rachiul minţile, duceţi-vă la neveste şi răcniţi acolo, nu sub ferestrele oamenilor !
ANIŢA *(deschide cealaltă fereastră):* Aracan de mine, ce-s ţipetele astea ? Aţi mutat crîşma pe uliţă ? Nu vă e ruşine ? *căzneşte să ridice un ciubăr pe pervaz.)* Ece, am mai potolit eu şi pe alţii! Ia să vedeţi cum vă deşteaptă apa rece !
OVANES : Stai! Stai aşa ! Stai, muiere !
IORDACHE : Beţiv e bărbatu-tău !
ANIŢA *(ameninţătoare):* Daaa ? ! *(Apleacă ciubărul.)*
BUHĂESCU : Astîmpără-te ! *fereşte, şi peste Rojniţă.)* Piei, mă !
MARINA: Bine le faci, Aniţă ! Stai s-aduc şi - eu nişte moare.
ANIŢA : Eeee, păi ce, se poate altfel cu beţivii ?
ROJNIŢĂ : Hei! Muierilor ! Potoliţi-vă.
MARINA : Tot noi să ne potolim ?
ANIŢA : După 'ce că urlaţi de parcă a dat ciuma-n voi ?
ROJNIŢĂ : A dat, muierilor. A dat ciuma în tîrgul Eşi. A patra ciumă, în zece ani,
MARINA : A ! *(încremeneşte cu palma la gură.)*
ANIŢA: Văleu! *(Acelaşi joc.)*

BUHĂESCU : Ciumă... Ciumă mareeee ... *(Amindoua femeile zăvorăsc ferestrele în acelaşi timpi).* .
ENVER : Gata, gata,. tîrgul închis, nimeni iese, nimeni intră î
BUHĂESCU : Nu te temi, mă, că te-ajunge ?
PINTILIE : Mi-mi-mi-miluiţi un biet calic...
I ORD ACHE *(azvîrle o gheată):* Mai tacă-ţi gura, odată !
ENVER *(arată către. Buhăescu şi Rojniţă)*: Eu pe voi înţelege. Ciuma în tîrg, voi vreţi scăpare. Dar ăştia *(arată spre lordache şi Ovanes)* ce poftesc ? Unde vă băgaţi ?
OVANES : Fiecare cu-ale sale. Şi picură... Picură de-a binelea !
BUHĂESCU *(către Gheorghe):* Mă, tu nu înţelegi să termini cu bocănitul ? O să te-ajungă ciuma cu tesla-n mînă.
GHEORGHE: Trece şi asta, cum au trecut şi celelalte.
BUHĂESCU : Ştim ce trece, dar nu ştim ce rămîne.
GHEORGHE : Tîrgul rămîne. Şi-i cam ştirb. Măcar să termin cotul uliţei.
BUHĂESCU : N-ai casă ? N-ai muiere ?
GHEORGHE : Am. Şi-i grea — în luna a şaptea... Cînd oi ieşi cu feciorul pe Copou, vreau să-l duc pe-o uliţă ca lumea. *(Bodogăneşte).* Iote ce-au stricat zăpăciţii ăia ! .
MIRUŢĂ *(luiEnver):* Aflu c-a dat ciuma.
ENVER : Ciuma, gata, gata.
MIRUŢĂ : Vin de la Cameniţa. Trimis domnesc. Solie grabnică.
ENVER : Să fii sănătos.
MIRUTĂ : Fă Ioc.
ENVER : Tîrgul închis.
MIRUŢĂ : M-aştcaptă domnia.
ENVER : Alte griji la domnie.
MIRUŢĂ : De patru zile şi patru nopţi tot alerg... O crăpat calul sub mine. De la Podu, alerg pe jos. Hai, fă loc !
ENVER : Gălăgia, gata, gata*! *Joacă zaruri).*
MIRUŢĂ : N-auzi ?
I ORD ACHE : Dacă-i dai drumul, trec şi cu. Slujbă la domnie !
MIRUŢĂ : Matale, haină roşie, eşti călăul, aşa-i ?
IORDACHE : Iaca, eu îs.
PINTILIE : Faaaceţi-vă milă şi pomană... ^
OVANES : Mă trec şapte rînduri de răcori şi de călduri... Doamne, ce nori se-adună ! Doamne, ce potop se pregăteşte !
ROJNIŢĂ : Dacă n-ajung azi la Neamţ, nenorocire ! Se-ntîmplă nenorocire !
BUHĂESCU *(cătreGheorghe):* Mă, tu nu simţi nimic ? Aşa, un fel de duhoare.
GHEORGHE : Or înflorit teii în Copou şi i-a ajuns pojarul. Ăsta-i miros de floare arsă, boierule.
BUHĂESCU : Ba de mortăciune, pavagiulc, de mortăciune, pfui !
MIRUŢĂ : Caraulă, fă loc, ori trec cu de-a sila !
ENVER : Ei, taci tu !
ROJNIŢĂ : Uh ! Am ostenit stînd pe loc !
MIRUŢĂ *(seridică):* Ce-i asta, oamenilor buni? Arde şi Cetăţuia ? *(Arată cu degetul.)*
OVANES : Asta ar mai lipsi !
GHEORGHE : Ei, nu-i cu putinţă !
ROJNIŢĂ : Cetăţuia ? Sfîrşitul tîrgului !
ENVER : Ce, ce, ce ? Arde sus ?
(Toţi se ridică şi, lungindu-şi gîturile, încearcă să vadă. Profitînd de

neatenţia generală, Mi- ruţă dă să se strecoare printre străjeri, dar unul observă, îl ţine de pulpana hainei şi, cu coada halebardei, îl loveşte în ceafă.)

ENVER Ete-te ce şmecherie !

BUHĂEŞCU : Ţ, ţ, t!

ROJNIŢĂ : Nici măcar să glumeşti cu aşa ceva nu se cuvine !

GHEORGHE : M-au trecut şapte rînduri de sudori!

OVANES : Auzi ! Cetăţuia ! Cum să ardă Cetăţuia? Şi-ncă la vreme de ploaie ! Aoleu... plouă... Plouă şi mă caliceşte !

PINTILIE *(s-a tras lingă Miruţă):* Hei, solule ! *(Către ceilalţi.)* Ăsta-i leşinat! *(Tunete puternice.)*

BUHĂEŞCU : I-auzi! Vine ! Vine...

ROJNIŢĂ : începe şi potopul. Să ne-adăpostim, oameni buni ! *(Bate in uşa Aniţei.)*

BUHĂESCU : Bate mai tare, să se-audă sus.

IORDACHE *(bate în uşa* Hei! Jupîniţă!

Deschide, n-auzi ?

(Se trag zăvoarele. Iordache intră ur mat de Ovanes. Pintilie dă să se strecoare după . ei, apoi îşi aminteşte de Miruţă şi se întoarce, îl tîrăşte sus, pe scări.)

BUHĂESCU: Trage zăvoarele, jupîniţă ! Nu lăsa oamenii în ploaie !

(S-aud zăvoarele. Buhăescu intră primul şi dă să tragă uşa după d î n s u l p u n e piciorul, împinge, deschide uşa şi se strecoară înăuntru. Tunete.)

ENVER *(strigă, tărăgănat):* La Vamă, bineee...

voce,de departe). La Făinărie, bineeec ... *(Altă voce.)* La Podul-Vechi, bineee... *(Apare grupul de târgoveţi înspăimântaţi. Sînt osteniţi, gîţîie, abia se mai mişcă. Dialog mut intre şi Enver).* La Podul-Vechi, bineee...

L U M I N A

SCENA A Il-a

Sus, în casa Mărinei Pajpăjemnă. Femeia încă nu şi-a revenit din spaimă şi uimire : cu mîna la gură, priveşte de la unul la celălalt, parcă nevenindu-i să creadă.

IORDACHE : Ia vezi de nişte castraveţi acri. Şi scoate o oală de vin.

MARINA : Tu... tu eşti călăul !...

IORDACHE : Iaca eu. Mişcă !

MIRUŢĂ : Alergi patru zile şi patru nopţi... crapă calul sub tine. Ţara aşteaptă solia... Şi poftim unde ajungi.

OVANES : Bine şi aici. Avem un acoperiş. Oleacă de foc. Nu plouă. Bogdaproste. *seama.)* Văleu ! Dar brocarturile mele ? Ce-or fi făcînd în ploaie ? Ce s-alege din ele ? Dumnezeule, tare m-ai pedepsit! Of !

IORDACHE : Potoleşte-te, cupeţoaie Ovanes. Ai marfă bună. Parcă dugheana dumitale-i pe Podul- Vechi, nu ?

OVANES : Acolo-i.

IORDACHE : Iaca, haina asta roşie : îi croită din catifea de la tine. Bună catifea ! Odată m-o prins un cîine de poale şi şi-o rupt colţii în urzeală, bună catifea !

OVANES : De Braşov, cinstite călău.

IORDACHE : Are şi-o hibă, dar asta nu-i vina ta. Unde s-aşază stropi de sînge, s-aspreşte şi se face cum îi scoarţa. Ia uită-te aici. Şi aici.

OVANES : îh... *(Sefereşte).* Da, da.

IORDACHE : Vezi ? Dacă rad cu unghia, se ia numai pojghiţa.

OVANES *(sefereşte) :* Da, da, da.

IORDACHE : Poate, dacă ne dă Dumnezeu zile, mi-o schimbi. Şiac roşu n-ai ?

OVANES : Se văpseştc, la nevoie se văpseşte. Ştiu un boiangiu în Beilic, pe Uliţa Trapezănească... Numai să-mi scape-ntrcgi carele cu marfă. Patru care, şaize’ş’cinci de valuri. Abâ, şiac, brocart. Toate clădărite pe uliţă. Dacă stau un ceas în ploaie, iască se fac. Iar bărbatu-meu, trage din lulea şi lincheşte dulceţuri... Nu dăm noi ochii...

IORDACHE : N-avea grijă, un ceas n-au cum sta.

OVANES : Crezi, cinstite călău ? Da de ce ?

IORDACHE *(arată spre Pin* întreabă-1 pe-ăsta.

PINTILIE *(protestează) :* Breasla calicilor nu-i breasla hoţilor. Avem carte de la Ştefan cel Bătrîn şi Sfînt! Dacă vrei să ştii, în breasla noastră...

IORDACHE : Las’că ştiu eu ce ştiu. Alţii fură, voi le vindeţi.

PINTILIE : Vorbeşti cu păcat în clipe de cumpănă ; să nu te căieşti.

I ORD ACHE : Am eu destul pe suflet, vorbele... ehei, cine mai ia seama la vorbe ? *(Către Miruţă.)* Tu, ce-ai amuţit aşa ?

MIRUŢĂ : Alergi patru zile şi patru nopţi... Mîine, la amiază, potriviserăm cununie de taină, la mănăstirea Frumoasa. Numai noi şi popa Mitru.

I ORD ACHE *(către Pintilie) :* Ce ronţăi acolo, calicule?

PINTILIE : Nişte usturoi.

IORDACHE : Ia dă-mi şi mie un căţel-doi.

PINTILIE : Apoi, dac-aş avea, tare v-aş mai da. *toarce traista cu gura jos.)*

IORDACHE : Calicu-i ca şi turcul — ştie să ia, dar încă n-a învăţat să dea.

PINTILIE : Da matale, cinstite călău, cîte vieţi ai luat, înapoi ce-ai dat ?

IORDACHE : Hai, hai, gura, nu te obrăznici !

MIRUŢĂ *(sare în sus) :* Piei, drace !

IORDACHE : Ce-a fost ?

MIRUŢĂ : Un guzgan. Ba nu, doi. Ptiu !

OVANES : Semn de ciumă. Semn de ciumă mare...

PINTILIE : Dumneata, cinstite călău, dacă suferi întrebarea, de ce te tragi către tîrg ? Nu vrei să ştii oamenii sfîrşindu-se fără ajutorul tău ? Ai ?

IORDACHE : încă n-am ajuns zilele să dau socoteală calicilor... Aşa, femeie, bine faci!

MARINA *(aduce o strachină cu murături şi-o cofă cu vin):* Cinstiţi-vă. Acuşi vine şi omul meu... Luaţi şi castraveţi.

IORDACHE : Da nişte usturoi, n-ai matale prin beci ?

MARINA : Să iertaţi, anul ăsta nu s-o făcut nici la Eşi, nici în sat, la Tătăraşi şi nici la Copalău. M-o prins ciuma făr-de-un fir.

IORDACHE : Rău, femeie ! Tare rău. *toarnă.)* Hai, mă ! sănătate !

PINTILIE : Oare ce să însemne cînd îţi urează călăul sănătate ? De bine, ori de rău ?

IORDACHE : Poate vrei să te-azvîrl în ploaie !

PINTILIE : Iaca, tac.

IORDACHE : De ce nu v-apcopiaţi ?

MIRUŢĂ : Nu ştiu... dacă se cade...

OVANES : Şi eu aş zice că nu se prea...

IORDACHE : Aha, să staţi cu călăul la masă... Nu se cade. Da la vreme de ciumă, se cade şi ceea cc nu se cade. *(îipofteşte pe laviţă.)*

MIRUŢĂ *(s-aşază cu sfioşenie):* Eu nu c-aş avea ceva cu matale, dar

obiceiul, ştii...
10RDACHE : Lasă, taci şi bea: *toarnă. Observă că într-un colţ al mesei s-a instalat şi Pintilie.)* Marş de-acolo, mă! Calicul se cade s-aştepte pe prag. Hai !
PINTILIE : Parcă matale ziceai că la ceas de ciumă, se cade şi ceea ce nu se cade.
IORDACHE : Ei nu, că pe neobrăzatul ăsta îl belesc şi-i pun pielea în saramură !
PINTILIE *(aciuindu-se pe prag)* Aşa, ca să mi-ţi pierzi deprinderea.
IORDACHE *(repezindu-se):* Mă, te bag în pămînţ!
PINTILIE *(scoate de la cingătoare un cuţit şi începe să-şi cureţe unghiile)* : întîi se cuvine să mă sal ţi în văzduh, parc-aşa-i obiceiul.
IORDACHE : Şi de cînd mă rog poartă calicii cuţi- toaie ?
PINTILIE : Cuţitoaie ? Cu ăsta tai urda... Curăţ usturoiul...
IORDACHE : Du-te-n pustie, nenorocitule, nu-ş-ce-mi asud mintea cu tine !
PINTILIE: Chiar aşa. Dac-o freci prea mult, se to^- ceşte. Noi avem în breaslă pe unul care a fost la Athos. Dascăl. Şi-a scremut mintea pînă i-a rămas tărtăcuţa goală... Acum, umblă fleandura prin tîrg şi-a uitat cum îl cheamă.
IORDACHE : Să n-ai tu grijă de mintea mea. ■
PINTILIE : Ei, nu c-aş avea...
IORDACHE *(către Miruţă şi Ovanes)* : Cinstiţi meseni, nu se ştie ca pămîntul. Azi eşti teafăr, mîi-
• ne pieri.
OVANES : Patru care... două de la Braşov... două de la Bistriţa... Iască se fac !
MARINA : Copii n-ai ?
OVANES : Am, să-i ţină Dumnezeu. Pe strada Armenească.
MARINA : Şi nu ţi-e grijă ?
OVANEŞ : Ei, ba nu ! Dar ei nu-s în ploaie. Nu-s în mijlocul uliţei.
MIRUŢĂ : Oameni buni... De ce se-ntorc toate cu susu-n jos ? Era aşa de limpede şi frumos... MTO trimis domnia cu solie grabnică. „Tara —mi-a şoptit boierul Aristarh — e la ceas de cumpănă". Am făcut socoteala : patru zile dus... două de stat... patru de întors... Mîine, cununia. *(Bea.)* Pulbere ! Praf şi pulbere !
OVANEŞ : Cum zici c-o cheamă pe fată ?
MIRUŢĂ : Veronica.
IORDACHE : Şi mai cum ?
MIRUŢĂ : Mereacre.
IORDACHE : Oho, chiar fata boierului de Sfat!
MIRUŢĂ : Fata-i o floare. Tat-su, o ciumăfaie.
IORDACHE : Tu, cam ce stare ai ?
MIRUŢĂ : Curtean.
IORDACHE : Parc-ar merge.
MIRUŢĂ : Nu vrea catîrul bătrîn. Are nu-ş ce socoteli... Şi cînd totul se limpezise, foc. Iar pe urmă, ciumă. *(Bea.)* Ciumă î *(‘Iunele.)*
OVANES : Gata, iască, gata, am sărăcit. Toată agoniseala s-a dus de rîpă. O viaţă de om. *prinde capul în palme.)* O viaţă de om !
IORDACHE : Las-c-o iei de la capăt. *toarnă.)*
OVANES : De la capăt ? Ştii ce-nseamnă s-o iei de la capăt ? Ca omida : rozi frunza de sub tine... apoi frunza de alături... pe urmă pe cealaltă ... Şi tot aşa. Cu trudă şi răbdare... Cîte oleacă... De unde putere ? De unde răbdare ? *(Bea.)*
IORDACHE *(s-acherchelit) :* Care ştii un cîntec de lume ?
PINTILIE *(cîntă):* Foaie verde anghinaaareee...

IORDACHE : Taci, scîrbă! Care ştiii un cîntec de petrecere ? Că tot sîntem cu viaţa-n cui.
PINTILIE : Las’ să simţi şi tu cum îi.
IORDACHE : Nu-1 ştiţi pe-ăla cu mîndruţa chelă- rească ?
MIRUŢĂ : Nu... Nu ştiu cîntecc de lume. Şi nici nu-mi arde. Peste tîrg s-o lăsat ciuma. Port solia în sîn. Ţara e-n ceas de cumpănă. Şi cu beau, la căldurică.
OVANES : Dac-aş întinde brocartul la foc încet... Şi l-aş stropi cu oţet îndoit... Poate s-ar drege. Zău că s-ar drege. Numai să nu-1 mureze de tot... Cît ne mai ţin aici ? Cît ?
MĂRI NA *(intră, c-o strachină)* Iaca şi ceapa. Albastră, de baltă.
IORDACHE : Bogdaproste. Alcu ! Ciubotele ! Am să le descalţ, că... Uhh... Nu-mi cade odată în labă ciubotarul ăsta, nu dau eu peste dînsul într-o ziulică... *(Sedescalţă.)*
OVANES : ... Si le-aş netezi cu fierul... Nu tare-ncins, numai aşa, cît se cuvine...
MIRUŢĂ : Ascultă, călăule... ţie nu ţi-e frică de moarte ? Că-i eşti mereu în preajmă.
PINTILIE : Da, dar de partea cealaltă. Hi, hi, hi !
MIRUŢĂ : Eu am avut aşa, o presimţire. Prea a venit porunca din senin : „du-te cu solie la Cameniţa" — îmi zice boierul. Mă duc, îi răspund, da-i grabă mare ? „Eşti în slu jba domniei, băiete ! Moldova are trebuinţă ! Dau tătarii peste noi şi nu răzbatem singuri". Şi cînd aud „Moldova are trebuinţă", uite-aşa, mi sc-ncleştează fălcile, sar în apă, sar în foc... Asta mi-a rămas de la răposatul taică-meu. Dumnezeu să-l ierte. Şi de la bunică-meu.
IORDACHE *(cherchelit):* Şi de la tot neamul, amin. Hai să bem fraţilor, să bem şi să ne veselim, că după vînzoleala guzganilor, asta-i ciumă mai aprigă decît toate... Cine ştie care-i mîine în cotigarul cioclilor... hodoronc... Ţeapăn şi vînăt. *(Cîntă.)* Piţigoi, piţigoi, vino şi la noi... Piţigoi, piţigoi... Ce, mă, nu-1 ştiţi nici pe-ăsta ? *(Bea.)* Muşteriilor mei le împlinesc dorinţa de pe urmă. Care vi-s poftele, onoraţi meseni ? Aud ?
MIRUŢĂ : Am... am de dus solie. Cartea de la Ca- meniţa... Să ştiu c-ajung în dinţi cu ea şi... Scrum pămîntul ca o cîrtiţă şi-mi fac loc pc dedesubt... Ţara aşteaptă. Ţara...
x IORDACHE : Eşti cam nătăfleaţă, băiete.
MIRUŢĂ *(încearcă să se ridice):* Ce-ai zis ?
OVANES : Hei, lăsaţi, lăsaţi, astea-s vorbe spuse la chef, nu se pun la inimă.
MIRUŢĂ : întîi solia... şi pe urmă să-mi găsesc mireasa. Poftim, călăule, împlineşte-mi dorinţa. Poţi?
IORDACHE : Cartea i-o poţi zvîrli unui bleg de străjer, s-o repeadă, la domnie, iar jupîniţe... Ehei ! Frunză şi iarbă.
MIRUŢĂ *(strînge sulul de pergament la piept):* Nici cu cleştele cel înroşit nu mi se ia cartea domnească ! Cît despre jupîniţa Veronica, fă bine şi nu-i clăti numele printre dinţii tăi cei ştirbi, auzi ?
IORDACHE *(fifnos):* Ai gîtul cam subţirel, băiete. Cam firav. Dacă te-aş aburca oleacă pe movila Smarandei, numai un pic, aşa, ai ţiui ca un
lăstun şi te-ai lăsa moale la a doua opintire... Tu, cupeţoaie, cam cc ţi-ai dori ? Adică lasă, ştiu : aba, şiac, brocart... Mamă, cc s-a încălzit. *scoate tunica roşie şi, de la cingătoare, juvăţul săpunii, aşezîndu-lpe masă.)*
OVANES : Nu ! Nu ! Ia-1 de aici! Doamne, fcreş- te-mă, ia-1 de aici !

IORDACHE : Da de ce, nu-i soponit bine ? *(Ride.)*
MARINA *(aduce cofa plină. Zăreşte* A!
clatină, lordache o prinde. Femeia îşi revine) Oameni buni... Ăsta aduce jale în casă. Azvîr- liţi-1, oameni buni ! *(Miruţă ia juvăţul şi-l cunde sub tunica lui lordache.)*

IORDACHE : Da ştii că eşti pieptoasă ? Şi ai carnea tăricică, taman cum îmi place mai mult. *(Ride şi dă s-o mai pipăie. Femeia se fereşte).* Unde ţi-e bărbatul, muiere ?

MARINA : După lemne, la Sineşti. Acuş' trebuie să vie.

IORDACHE : Da poate mai întîrzie oleacă. *(O trage spre dînsul.)*

MARINA : Şăzi cuminte, n-auzi ?

IORDACHE : Ia trage şi tu un gît din ulcică.

MARINA : Astîmpără-tc ! Curată şi cinstită, aşa vreau să m-arăt în faţa morţii.. N-auzi ?

IORDACHE : Nu zgîria, miţa dracului !

MIRUŢĂ *(seridică. E ameţit şi din pricina loviturii primite, şi din pricina băuturii) :* Las-o-n pace !

IORDACHE : Ai căpătat glas, piţigoi de baltă ?

MIRUŢĂ *(alb):* Las-o, că-ţi crap capul.

IORDACHE : Ei, taci! *(îşifurişează mina sub tunică, înşfacă juvăţul şi, clintr-o mişcare, îl plesneşte puternic peste ceafă; Miruţă, ameţit, cade iar.)*

OVANES : Vai, vai, săracul băiat! Şi străjerii, tot în ceafă l-au pocnit.

PINTILIE : Auzi, lordache ?

IORDACHE : N-aud. *(Către* Ce te sperii
aşa, parcă...

MĂRINA : Vine, el, românul meu. Las-că vine el, nu v-ar fi ruşine ! Intraţi în casă, vă omenesc, şi săriţi ca tîlharii. *(Plînge).* Vine el omul meu...

PINTILIE : lordache, dacă n-auzi, tot una-i... Ştii ce meserie am avut la viaţa mea ?

IORDACHE : Pe viaţa ta nu dau un firfiric bortelit.

PINTILIE : ...azvîrleam cuţitul, la panarame. Nimeresc musca în zbor. Vrei să-ţi arăt ?

IORDAGHE : Da de ce să-mi arăţi ? Te cred pe cu- vînt.

PINTILIE : Atunci, ai grijă. Ţi s-a lăsat o muscă taman pe gîtlcj.

IORDAGHE : Muscă ? *(Sepipăie.)* Nu-i nici o muscă. Ai vedenii. *(Marinei.)*Ce-ar fi să trecem noi oleacă dincolo ?

PINTILIE : Aşa-i, cîteodată am vedenii. Uite musca. Uite-o !

IORDAGHE : Gare muscă mă, damblagitule ? *(îşi pipăie* *gîtul.)*
*.

PINTILIE : Treaba ta dacă n-o simţi.

IORDAGHE : Lasă şaga şi vezi-ţi de-ale tale.

PINTILIE : Dacă nu dai pace muierii, m-apuc să-nţep muşte.

IORDAGHE : Să fii sănătos.

PINTILIE : Şi-ncep cu aia de sub bărbie.

IORDAGHE : Zău, mă ? *(Dăsă se apropie.)*

PINTILIE : Dacă mai faci un pas, azvîrl.

OVANES : Vai, vai, asta-i noapte blestemată ! Dacă scap, dau un sfert din avere calicilor. Ce sfert, jumătate ! *(Cei doi slujitori se apropie, cu lădiţa).* Nu acuma, mă ! La loc ! *(Slujitorii se retrag.)*

MARINA : Las-că se-ntoarce el românul meu. Răstoarnă carul dintr-o opintire. Dintr-un pumn, treci prin perete. Nu v-ar fi ruşine ! Hal de români !

IORDAGHE *(zîmbeşte strimb. la o şi i-o arată cerşetondui) :* Nu bei ?
PINTILIE : Nţ. Rămîn treaz.
IORDAGHE : Ce zici, mai dăm noi ochii ?
PINTILIE : Vedem atunci.
IORDAGHE *(Mărinei)*:Ia lipseşti de-aici, muiere! îţi amesteci ţîţele printre ulcele şi bagi lumea în păcate !
MARINA : Aşa, aşa, acum daţi-mă afară din casa mea ! Frumos vă şade ! *aud bătăi în uşă.)* Iaca, bărbatu-meu. Acuma să te văd, haidamacul e ! Acuma să-ţi arăţi vitejia !
MEHMET *(intră, ud şi rebegit) :* Ghiaurii petrec ?
IORDAGHE *(sareîn sus):* O ulcicuţă, luminăţia- voastră.
MEHMET : Şi muierea, de cc-i despletită ? Băiatul de ce zace?
10RDACHE : Muierea, ca muierea. S-o speriat de ciumă. Iar băiatul, s-o întrecut cu măsura şi-o uitat numărul ulcelelor.
MEHMET: Ştii? Am fost la movila Smarandei.
I ORD ACHE : Nu v-am văzut, luminăţia-voastră. Aşa, fără oşteni, cum era să vă văd ? V-aş fi făcut loc în faţă, ori, dacă vroiaţi, chiar sus, pe po- dişcă.
MEHMET : Ruşine, omori oamenii parcă tai bostani.
IORD ACHE : D-apoi dă, dac-aş fi ştiut că-i luminăţia voastră de faţă, o mai lungeam, o mai înfloream, aşa...
MEHMET : Ce-i cu Tănăsie acela ?
10RDACHE : Tîlhar. Domnul să-l odihnească. Tîlhar la drumul mare.
MEHMET : Moartea are dichisul ei, călăule.
IORDACHE : Aşa-i cum spuneţi.
MEHMET : Călăul domniei umblă fără botine ?
IORDACHE : Ăăăă... Acu’ le-am scos. Ştiţi, căldură mare.
MEHMET : Tu, cine eşti ?
OVANES *(sare în picioare):* Ioana Ovanes, cupeţ ar mean ot Podu-Vechi. Luminăţia-voastră, puneţi o vorbă pe lîngă străji, să ne sloboadă intrarea în tîrg.
MEHMET *(seridică) :* Prea-luminata Poartă... Ridi- că-te, ghiaure, cînd auzi vorbele astea ! *che se ridică. îl înţeapă cuiele din botine.)* Prealuminata Poartă... Tu, cerşctorule, dc ce nu te ridici ? •
PINTILIE : Sînt bicisnic, luminăţia-voastră. Nu mă ţin picioarele.
MEHMET : Prea-luminata Poartă nu sc amestecă în treburile domniei. Prea-luminata Poartă vrea credinţă şi bir. Atît. Staţi jos.
IORDACHE : Intraţi în tîrg ? E ciumă, luminăţia- voastră.
MEHMET : Ei şi ce ? Petrecere frumoasă, *(lese.)*
PINTILIE : Uite, vezi de asta-mi place mie turcul : vine şi pleacă. Turcul nu rămîne.
IORDACHE *(cade pe laviţă):* Uhhh... Mi-a tăiat tot cheful.
MARINA *(aşază o cîrpă cu oţel pe fruntea lui Miru- ţă):* Ce i-aţi făcut ? L-aţi omorît cu zile.
OVANES : Nu mai îndur. Nu mai pot. Cît o fi ciuma de ciumă, mi se taie răsuflarea, ştiind că marfa zace-n uliţă. în ploaie, oameni buni.
IORDACHE : Ei, taci! *(Bea.)*
MIRUŢĂ *(îşirevine) :* Ce-i ? Tot aici-s ?
IORDACHE : Te-ai visat la Stambul ?
MIRUŢĂ : Nu ! Nu se poate ! Nu se mai poate ! *ridică.)* Am solie grabnică !
IORDACHE *(s e s t r î m b ă) :* Moldova are trebuinţă !

MIRUŢĂ : Ridică-te-n picioare, mă, cînd vorbeşti de Moldova !
IORDACHE : D-apoi cum nu ! Abia m-am aşezat.
MIRUŢĂ : Şi din mormînt să te ridici cînd îi auzi de Moldova ! »
IORDACHE : De-acolo, cu plăcere.
MIRUŢĂ : între noi şi tîrgul Eşilor e-un blestemat de zid. Atîta : un zid. *(Bcu pumnii în perete. Intr-un loc, sună a gol.)* Ei, jupîniţă, ce-i aici ?
MARINA : O uşă. Zidită de bărbatu-meu. La moartea mamii, am împărţit casa în două.
MIRUŢĂ : Zidu-i gros ?
MARINA : Un lat de piatră.
MIRUŢĂ : Auzi ? Auziţi ? Un lat de piatră. Şi treci dincolo.
IORDACHE : Taci, că ăsta nu-i chiar prost.
MIRUŢĂ *(nuia seama)* :Un lat de piatră. Sîntem trei bărbaţi. în jumătate de ceas, îl dăm gata. Şi rămîne caraula cu buza umflată !
OVANES : La de-astca nu mă pricep... dar dacă-i nevoie...
PINTILIE : Ca omida. întîi frunza de sub tine... apoi cealaltă... încetul, cu răbdare.
MIRUŢĂ : Auuu. Ceafa! Iar mi s-a făcut negru înaintea ochilor *(îngenunchează.)*
IORDACHE *(se instalează la masă) :* Daţi-i drumul, flăcăi. *(Bea.)*Hai!
PINTILIE : Nu-ncepi tu ?
IORDACHE *(seîneacă)* :Adică eu ?
PINTILIE : Nu-i altul mai zdravăn. Fă berbece din laviţă şi sparge gaura de-nceput.

IORDACHE : Şi de cînd îmi porunceşti tu mie, mă. pedcpsituîe ?
PINTILIE : Auzi ? Chiar mă întrebam cum de. rabzi să ti se plimbe ditamai muscoiul pe gîtle j.
IORDACHE *(sepipăie) :* Care muscă, măăă...
PINTILIE *(scoate cuţitul)* :• Eu o văd.
IORDACHE *(după o pauză):* Tu... chiar ştii s-azvîrli cuţitoaia ?
PINTILIE : Vrei să vezi ?
IORDACHE : Ia arată-mi. *(Deschide fereastra.)* Vezi’ plopul de-afară ?
PINTILIE : Parcă s-ar zări.
IORDACHE : Vezi şi crengile în cruce ?
PINTILIE : Îhîm.
IORDACHE : Na, arată-ţi meşteşugul.
PINTILIE ; Iaca. *(Azvîrle.)*
IORDACHE : Fiuuu... chiar că omori musca ! Hă, hă ! Chiar că eşti meşter, mă, Pintilie Fulgeratu! Meşter mare ! Da ia fă-ţi tu rugăciunea. Hai, repede.
PINTILIE : Nu te mai gîdilă musca pe gîtle j ?
IORDACHE : Ba mă gîdilă, măăă... Mă gîdilă tareee... Şi n-are cine să mă scarpine... A-ricercat un calic, unul Pintilie Fulgeratu, da’ acu’ a rămas fără cuţitoaie, săracul, şi eu nescărpinat. Vezi tu lă-boaiele astea ? *(îiarată palmele.)* N-au mai cuprins un gîtlej de cînd cu hainia fraţilor Buta.
OVANES : Cinstite călău, belelele curg şi aşa, nu mai intra în păcat cu un amărît de calic...
IORDACHE : Vezi-ţi de postavurile tale ! Marş la loc!
MIRUŢA *(cu glas stins):* Lasă-1 pe calic. N-auzî ?
să se ridice; ameţeşte şi, iarăşi, cade pe laviţă.)
IORDACHE : Iraăa, ce voinici! Hă, hă ! Nici ml i-am întors privirea, şi-a căzut grămadă ! *Către Pintilie.)* Şi-acuma, între noi, damblagitule ! Dacă te-aş uşura de zile, ţi-aş face un bine. Aşa că am să te las să mai ţopăi de itiUcolo... olecuţă mai împodobit,, să se sperie tîrgovcţii şi să te miluiască mai abitir. Am să-ţi crestez nasul — cum i l-am crestat marelui spătar. Ţi-oi desprinde urechile, să clămpănească aşa, ca fluturii. cei de curechi. Iar limba ta cea spurcată, am s-o- nţep pînă s-o fac strecurătoare. Gata, ma, te-ai rugat ?
PINTILIE : Gata, m-am rugat. M-am rugat să-ţi' dea Dumnezeu minte. Poate, cine ştie, de data asta m-ascultă.
IORDACHE : Iote-1, mă, face pe voinicosul şi fără cuţitoaie !
PINTILIE : De ce fără ? Doar mai am una. *(Scoate al doilea cu(it şi-iabureşte lama.)* Treci şi sparge zidul. S-aude ? Că iar ţi s-a aşezat muscoiul în crucea gîtlejului. *(Cu privirea tîmpă, lordache înşfacă laviţa şi o cumpăneşte.)*
ENVER *(deafară):* La vamă, bineee.., *(Pauză. Nu-i răspunde nimeni.)* Ehei, la Vamă, bineee... Aştia beţi turtă. Cînd nu ciumă, beţi de bucurie, cînd ciumă, beţi de supărare. *(Strigă.)* La Vamă, binee ! *(Nici un răspuns.)*
L U M I N A
SCENA A IlI-a
De cealaltă parte a zidului, în casa Aniţei Ciuculeasă.
ANIŢA *(aşază pe masă un clondir):* Aista, cinstiţi musafiri, îi rachiu de la Şipote. Jumate din zarzăre, jumate din perje goldane. Dincoace *(aşază alt clondir)* rachiu de tescovină. Iaca şi ulcele.
BUHAESCU : Ia-le... ia-le de-aici!
ANIŢA : Iraaa, cinstite boier, că doar nu s-o ascuns ciuma sub toartă !

BUHĂEŞCU : De unde ştii ? Cine a văzut-o la chip ?
ROJNIŢĂ : Nimeni, n-are chip. Scheletul şi coasa — astea-s sperietori. Moartea-i ca un abur. Ori ca un gînd.
BUHĂEŞCU : Iote-1 cum vorbeşte ca din carte !
ROJNIŢĂ : Apoi, chiar din carte-s. *(Arată bocceaua.)*
ANIŢA *(către Rojniţă):* Auzi, tipografule ? O trebuit să vină ciuma ca să-mi calci pragul.
ROJNIŢĂ *(preocupat) :* Ce ? Da.
ANIŢA : Tare vă mai ţineţi cu nasul pe sus, voi, ăştia de la tiparniţă !
ROJNIŢĂ *(preocupat) :*Da' de unde !
ANIŢA : De şapte ori am trecut pe lîngă tine şi nici bună ziua n-ai catadixit să...
ROJNIŢĂ : Să ştii că multă lume spune...
ANIŢA : Ia arată-mi şi mie o buche. *apropie; Roj- niţă se fereşte.)* Asta, ce-i ?
ROJNIŢĂ : Az.
AN IŢA : Şi asta, tot ?
ROJNIŢĂ : Tot.
ANIŢA : Voi, ăştia de la Trei Ierarhi, în afară de bucoavne, nimic ? Vă-ngropaţi ochii în catastife şi gata !
ROJNIŢĂ : D-apoi, dă!
BUHĂESCU : Ce flenduri împuţite cari cu tine ? Ia azvîrle-le pe fereaştră ! Hai, repede, repede !
ROJNIŢĂ : Astîmpără-te boier 'mneatale. Astea-s file. Mîine trebuie s-ajungă la tiparniţă. S-au citit rînd cu rînd şi s-au mai aflat nouă grcşale. Dacă n-ajuns la vreme, începe tiparul şi iese ceaslovul cu nouă greşale. Ruşinea pămîntului!
BUHĂESCU : Iaca, na ! Ciuma-i deasupra noastră şi noi n-om mai putea de nişte greşale în slova cu cerdace !
ROJNIŢĂ : Tocmai fiindcă-i ciuma preste noi. Cînd nu-i ciumă, e pîrjolul. Şi cînd nu-i pîrjol, vin podghiazurile. Şi cînd nu-s podghiazuri, vine turcul. Trec toate — şi vieţile noastre cinstite boier — da slova rămîne. Şi dacă noi am trăit curat, apoi se cuvine să rămînă şi slova curată. Fără greşale. Că cei dinaintea noastră, tot aşa ne-âu lăsat, cărţile. Cu slova ca lacrima. ; ■ '
ANIŢA *(către Rojniţă):* Da gustă şi matale o-nghiţi- tură. Poate-i vedea şi dincolo de ceasloave... Că pe lume mai sînt şi altele... mai sînt şi .muieri... unele or fi oftînd şi după dumnealui, Rojniţă... iar dumnealui, nu vede, n-aude.
ROJNIŢĂ : Drept să-ţi spun, n-am ochi şi pentru...
BUHĂESCU : Ia dă-mi clondirul... Nu, stai... stai acolo, nu te-nghesui în mine... Aşa... *toarnă direct,fără a folosi ulcica.)* Ahhh... Bun rachiu, muiere, buuuun !... îl ştiţi pe starostele, cioclilor? Ăla cît prăjina. Mă-ntrcb pe care dintre noi. ti şă-1 aburce mîine-poimîine în. cotigarul cu ciumaţi... N-ai usturoi, muiere ?
ANIŢA: Nu. s-o făcut anul ăsta. Parcă matale nu ştii ? O ajuns şi doi lei funia !
BUHĂESCU: Rău, tare rău ! Vieţile noastre-s în mîna Celui de. Suş. Amin.
AN IŢA : Răposatul tata, cînd o simţit că-şi dă duhul, o rîs şi mi-o zis : Aniţă, adă nişte clondire, ceva ridichi de lună, o sălăţică şi-un copan rumenit. Poate acolo unde mă duc îi împăcare, poate nu-i durere, poate nu-i nimic. Poate nu-i decît o risipire în cele patru vînturi. Ţara mi-am slujit-o, ranele mi-s adînci, sufletul împăcat;

aşa cum spune datina, hai să ne veselim. Ş-o băut răchie şi-o mîncat ridichi... şi pe urmă, s-o stins.
BUHĂESCU : Ia nu mai vorbi de moarte ! Şi dă-te mai încolo. Puah ! Ce-i zăpuşeala asta ?
ANIŢA : Mai bine ciocniţi. Rachiul îl ţineam pentru Anul nou. Cine-1 ajunge, să verse un strop şi pentru sufletul celor duşi.
ROJNIŢĂ : La ciuma cealaltă ... parcă văd ... Bah- luiul era negru de hoituri.
BUHĂESCU : Eu nu zic să nu ne veselim. Da mai întîi, nu-i aşa, se cuvine să ne smerim.
Rojniţă.) Ia citeşte, mă, ceva din ceasloavele tale. *(Rojniţă desface bocceaua.)* Umblă-ncet, umblă-ncet că se iscă colb. Phui ! Dacă sămînţa ciumei vine prin văzduh ? Phiii... tare-i greu de răsuflat în casa asta ! Gospodină, deschide fereastra. Ba nu ! N-o deschide. Las-o-nchisă.
ROJNIŢĂ : Cam ce-ai vrea să-ţi citesc ?
BUHĂESCU : Ce-ţi vine la îndemînă.
ROJNIŢĂ : Ascultă. *(Citeşte.)* „O pricină minunată, de-nceput, din lumea toată, de-nceput şi din vecie, precum la carte se scrie. Cuvîntul cel tipărit, acum s-a adeverit. Cum că iaste o lume înşelătoare şi foarte amăgitoare. înşală şi amăgeşte şi pe toţi îi prislăveşte : pre domni şi pre împăraţi mari şi pre cei ce sînt mai tari şi vorbesc de avuţie şi se ţin în semeţie. Ca şi cînd n-ar fi o moarte şi-ntru ea se Iasă toate ...“.
BUHĂESCU : Ce amestec are, mă, moartea cu avuţia?
ROJNIŢĂ : Păi, tocmai asta-i, că nu s-amestecă.
BUHĂESCU : Ia mai citeşte. Citeşte, că trece vremea.
ROJNIŢĂ *(citeşte):* „Bunu lucru iaste şi foarte bunu a se îndeletnici cinevaşi întru cetirea cărţilor, pentru că acesta este mijlocul celu întăiu prin care omul se cunoaşte şi năravurile îşi îndreptează" ... aici-i una din greşale : *d* în loc de *t*— „îndrepdează !“. Ce-or zice cei de după noi, n-or crede că stîlceam limba cea strămoşească ?
BUHĂESCU : Care-i greşala, mă ? Ia s-o văd. *(Roj- nită îi întinde foaia.)*
ROJNIŢĂ : O ţii pe dos, luminăţia-ta.
BUHĂESCU : *(întoarce fila, apoi o arunca)* Ptiu ! Şi doar am zis că n-ating nimica ! Muiere ! Ia toarnă-mi nişte rachiu pe mîini. Aşa .. .=
ANIŢA : Mai bine-1 beţi.
BUHĂESCU : Iaca, na, îl beau. *(Bea.)*
ANITA : Eiii...
ROJNITĂ : Ce-i ?
ANITA : Acum s-ar cuveni să fie nişte lăutari. Să tropoţîm o sîrbă... Să simt o mînă de bărbat, aşa cum scrie la carte ţinîndu-mă de mijloc. Că mîine, cine ştie
BUHĂESCU : N-ai bărbat ?
ANIŢA *(oftînd)*:Se fac şase ani de cînd s-o sfîrşit, bătîndu-se cu tătarul, în mlaştina Jijiei. Nici trupul nu i l-am găsit: l-or supt mîlurile. Ori, poate, n-a pierit. Poate-i în robie. Poate se-n-toarce.
RO JNITĂ : Şi tu... de şase ani...
ANITA : Iac-aşa, tipografule. De şase ani. Din care scad trei. Trei ani în care am oftat după tine. Şi tu, tămîie ! Noroc de ciumă !
ROJNITĂ : De ce noroc ?
ANITA : Peste tîrg o pogorît jale, iar mie mi-a adus bucurie. Nu mai

credeam c-o să ai vreodată ochi şi pentru Aniţa.
ROJNITĂ : Adică... stăi aşa, femeie. Am intrat aici de ploaie. Nici nu ştiam că tu ...
ANITA *(alb):* De ploaie ?
ROJNITĂ : Zău.
ANITA : Şi-adică habar n-ai... Că eu, de trei ani mă-nvîrt pe lîngă tiparniţă? *(Izbucneşte.)* Ştiu deosebi şi mirosul cernelii negre, de cea roşie ... De-atîtea ori mi-ai zîmbit... Şi-n Duminica Floriilor, şi-n a cincea zi de mai, şi lunca trecută ...
ROJNITĂ : Aşa mi-e felul şi firea — zîmbăreţ. Zău, Aniţă, toate-s închipuiri.
ANIŢA : închipuiri... Am îmbătrînit rău, aşa-i ?
ROJNIŢĂ : Drept să spun, nu prea.
ANIŢA : Cine să se mai uite Ia o vădană, aşa-i ?
ROJNIŢĂ : Nu că ... Da eu, ştii... Mai mult cu slovele ...
ANIŢA *(către Buhăescu):* Chiar aşa-s de slută, boierule ?
BUHĂESCU : He, he ! Tu şi slută !
ANIŢA : De şase ani, n-am mai simţit, de-âproape, răsuflare de bărbat.
BUHĂESCU : Vorba ta — mîine, cine ştie. Ciumă.
ANIŢA : Aşa-i boierule. *(Cu năduf.)* Ciumă.
BUHĂESCU : Ia vino tu mai încoace. *cer ce tind reacţia luiRojniţă, se apropie. Rojniţă îşi îngroapă privirea într-uceaslov.)* Adică nti. Piei, satană ! Nu mă atinge !
ANIŢA : Nu ţi-aş plăcea, boierule ?
BUHĂESCU : Nu că tiu, dar... Phiii ! Ştii că ai pieliţa ca laptele ?
ANIŢA : Ştiu, boierule. Mi-o vede numai oglinda. De şase anişori. *(îi dă o ulcică.)* Ia mai gustă nişte răchie. *(Tot limpid, va urmări reacţia lui Roj- niţă).*
BUHĂESCU : în sănătatea ta ! *(Bea;)* Toate ţi se iartă cînd moartea-i la nas. *(întinde mîna, apoi, ca fript, şi-o trage.)* Hai... Adică nu, stai.. . Mmmm ... Ce-aş mai... La urma urmei... Vino ... Nu ! Nu ! Stai acolo ! Ba nu. Ba da. Ihhh. *(îşiacoperă ochii.)* Piei, satană ! Piei, că-ţi simt ciuma-n răsuflare. Lipseşti !
ANIŢA : La dracu, toate-s pe dos ! *(I rînteşte ulcica ''şi iese.)*
BUHĂESCU *(către Rojniţă) :* Ce moşmondeşti acolo ?
ROJNIŢĂ : E-un ceaslov vechi. Citesc pe margini. Felurite însemnări.
BUHĂESCU: Zi cu glas tare. Dacă-i larmă, trece spaima. Şi-s numai sudoare. Şi-i greu de răsuflat.
ROJNIŢĂ *(silabiseşte):* „Să se ştie cînd au răposat tata. L-a lovit turcul în piept şi-a trecut cu calul peste el. Tata era singur, turcii erau trei. Şi s-a tîrît pînă-n vîrful dealului şi-a aprins focul de primejdie. Asta s-a-ntîmplat duminică sara, Ia luna lui octomvrie 31 şi au zăcut pînă sîmbătă la săptămînă, iar sîmbătă la prînz i-au ieşit sufletul, în noiemvrie 6, leat 1682. Şi-am scris eu, Neculai sin Dragomir, răposatul".
BUHĂESCU : Ce trăsnăi citeşti acolo, mă ? Cum vine asta ? Răposatul a scris ?
ROJNIŢĂ : Sin Dragomir. Fiul.
BUHĂESCU : Cată altceva. Să nu se pomenească de moarte.
ROJNIŢĂ *(silabiseşte):* „Cînd a fost de-a năvălit tătarul, frătîne-meu Simion le-a tăiat calea pe şesul Bahluiului şi i-a ţinut în loc pînă la asfiri- ţit după care tătarul s-a întors lăsînd cai şi arme şi morţi

şi pe Simion străpuns fie-i numele în veci pomenit şi lăudat[16].
BUHĂEŞCU : Altceva, mă, altceva.
ROJNIŢĂ *(silabiseşte) :* „Să se ştie că la vcleatul 7148 a fost stea cu coadă. Apoi vara a fost boala vacilor cea rea, apoi la anul au murit stupii, dintr-o sută au rămas unul, apoi au venit lăcustele vara şi au fost cinci ani la rîpd lăcuste
BUHĂESCU : Altceva, mă, lasă nenorocirile şi mdr^ ţile şi lăcustele !
ROJNIŢĂ *(s i l a b i s e ş t e) :* „Bine-i să se ştie că moşul nostru Timotei Cucui avea ani şaptezeci şi until cînd a pus capcană lîngă fîntîna seacă, de-au căzut duşmanii în ţepuşe cu cai cu tot şi-au rămas..."
BUHĂESCU : Nu mai citi, că doar peste năpaste d a i . . . Ia o ulcică de rachiu şi taci. Stai acolo, mă, că-ţi torn eu. Toată seara te-i înghesuit în mine. Ce, nu-ţi ajunge pămîntul ? Nu-ţi ajunge văzduhul ?
ROJNIŢĂ : Apoi văd că dumitalc nu-ţi mai a j linge !
BUHĂEŞCU : Poate-ţi cîrpesc o pereche de palme !
ROJNIŢĂ : Da să ai grijă, că ciuma se lipeşte. Se lipeşte şi se lăţeşte.
BUHĂESCU *(îşi priveşte mîinile) :* Ai vrea tu să-ţi slobod o leapşă, aşa-i ? Neee, puişorule, nu te ating ! N-am atins pe nimeni, din tîrg şi pînă aici. N-am băut strop de apă. Cînd am trecut peste Podul cu mortăciuni, mi-am ţinut răsuflarea. Nu mi-am pupat nevasta şi nici feciorii. Ai văzut, nici pe muierea asta n-am atins-o, d e ş i . . . of ! Cu ciuma, nu-i de şagă. *(Doi şobolani se vîn-zolesc sub masă.)* Pici, drace ! Ptiu, ptiu, ptiu ! Or ieşit guzganii la lumină, semnul cel mai rău dintre toate semnele cele rele.
ROJNIŢĂ : Să-ţi mai citesc ?
BUHĂESCU : Mi-ajunge ... Sssst! Ia taci! Parcă- parcă se-aud nişte izbituri.
ROJNIŢĂ *(lipeşte urechea de zid) :* Cineva sparge zidul.
BUHĂESCU : Bravo lor, mă ! la pune mîna şi-i ajută. Ăştia-s oameni cu glagorie, mă ! Facem o bortă în zid şi-am scăpat. Muiere ! Ei, nu s-aude ? Uhhh ... Ceva m-apasă în crucea pieptului.
ANIŢA *(apare în prag, plînsă)* Ce-i ?
BUHĂESCU : Lasă boceala.
ANIŢA : *(printre sughiţuri):* După şase ani... Aşa ruşine ...
BUHĂESCU : Să ştii că dacă ... trece ciuma ...
ANIŢA : Dacă trece ciuma, nu mă uit la un bălos ca tine de-aş şti că mai aştept încă zece ani. Ce-ai dorit ?
BUHĂESCU : N-ai ceva de săpat ?
ANIŢA : Gata, îţi sapi groapa ? Ţi-aduc cu bucurie.
BUHĂESCU : Stai aşa, femeie, n-avea tu grijă de groapa mea. N-auzi bufniturile în zid ? Să-i ajutăm din partea asta. *
ANIŢA : Aşa, aşa, acuma dărîmaţi-mi şi casa ! *(Iese).*
ROJNIŢĂ : Eu ... Aş vrea s ă . . . Nu că n-ai fi muiere arătoasă ş i . . . Ca să zic aşa . . . Aniţă, eu nu-s deprins ... Ştii, mai mult cu slovele ş i . . . Să nu-ţi fie cu supărare, d a r . . . Eu, cu muierile ...
ANIŢA : Tu, cu muierile ! Halal!
BUHĂEŞCU : Ia lăsaţi ciripitul ! S-a-ntunecat de-a binelea
ROJNIŢĂ : Intr-un ceas-două, domnia va slobozi intrările. Ori se va arăta că a fost o spaimă, ori că boala s-a cuibărit pe-o singură uliţă — şi-atunci o închide pe aceea — ori că-i în tot tîrgul, iar lumea s-o bejeni prin sate şi p u s t i i . . .
BUHĂESCU : Dacă vrei să rabzi încă un ceas, treaba ta. Eu unul,

mă strecor prin spărtură şi nu mă opresc pînă dincolo de codrul Gurandei. *(Strigă.)* Hei, femeie, n-auzi ? *(Bufnituri în zid. Cad pietre.)* Stai, nu mai trebuie ! *vînă capul prin spărtura zidului.)* A ! Aoleu ! Vai de păcatele mele ! *(Seţine de nas.)* Nu-ş’ cine m-a pocnit peste nas. *(Către Rojniţă.)* Stai la locul tău, cu tot cu terfeloage, ai să treci cînd îţi vine rîndul... Nu te băga în mine, mă ! *(Prin spărtura zidului apare capul Ioanei Ovanes.)* Iote-o pe neguţăto- reasă. Ce-ai avut cu nasul meu ?

OVANES : Iertare, boierule, credeam că-i un guzgan. *(îşiface loc.)*

BUHĂESCU : încolo-i ciuma.

OVANES : Şi-agoniseala mea. Toată.

BUHĂESCU : Pfuuuu, ce ţuică tare ! Mă ia cu fierbinţeală. Care mai c de trecut ?

OVANES : Mai e, mai e. *(IItrage de mîini pe Flăcăul e legat la cap c-un ştergar. Apoi intră*

rf>î şini shiîît nrî)

BUHĂESCU : Ce-i cu ăsta ? E mort ? E bolnav ? Aţi căpiat ? Băgaţi morţii în Eşi ?

OVANES : Nuuu... o pocnitură în ceafă. Atîta.

BUHĂESCU : De unde să ştiu eu că-i vorba de-o pocnitură ? Dacă-ntr-însul se-nvîrte ciuma ? Ai ? Phiii, şi ce căldură ! Ce apăsare în coşul pieptului ! De-atîta răchie, văd roşu înaintea ochilor. Şi m-a prins şi-o durere de cap... Ce putoare vine pc gaură ?

OVANES : Usturoi. De la Pintilie, calicul.

BUHĂESCU : Puneţi mortul mai încolo.

OVANES : Da’ nu-i mort, doamne, păzeşte-ne.

BUHĂESCU : Scîrba de muiere a amestecat, rachiele. Parcă-mi sar doagele de la cap. Uhhh... *lasă pe laviţă.)*

MĂRINA *(intră prin spărtura* *:* Să mă iertaţi,
eu n-am ce căuta în tîrg. Numai cîrpa asta cu oţet să i-o pun băietului la tîmplă. *(îngenunchează.)*

OVANES : L-au pocnit de două ori *(arată ceafa),* odată straja, odată călăul.

IORDACHE *(strigă prin spărtură):* Gata, mă, gata ? Că mi-au trecut cuiele din botine prin mădulare !

BUHĂESCU *(dăsă se ridice, dar cade iar pe laviţă):* Stai ! Stai aşa ! E rîndul meu... Stai aşa... *se poale ridica.)* Uhhh... deschideţi geamurile! Nu-mi ajunge răsuflarea ! Deschideţi! Ce fel de rachiu a avut în clondire muierea asta afurisită? *(Lui Ovanes, care se repezise să deschidă fereastra.)* Nu ! Stai ! Las-o. Nu deschideţi. Intră sămînţa ciumei. Ptiu !

MĂRINA *(speriată)* :Boier matale...

BUHĂESCU : Tu, ce mai pofteşti ? Du-te-n pustie. Uhhh !

MĂRINA *(îşiface cruce) :* Boier matale... ţi-e scuipatul roş.

BUHĂESCU : Roş ? Tu baţi cîmpii. *ajunge ae*
rul.)

I ORD ACHE *(intră prin spărtură)* Ce vă moşmondiţi atîta ?

BUHĂESCU *(aratacu degetul):* Călăul! Na, călăul!

IORDACHE *(rămîne cu ochii aţintiţi asupra mîiriii lui Buhăescu):* Ia... stai aşa... *(înşfacă o ulcică de rachiu, o soarbe, apoi îşi scuipă în sîn.)*

BUHĂESCU *(gîţîit):* Ce-ai văzut ?

IORDACHE : Bună seara, sfîntă ciumă.

BUHĂESCU *(privindu-şi m*Neagră! S-a înnegrit. Mîna mea. Şi văzduhul... Arde... Mi-e frig... Oameni buni, friiig... friiig...

IORDACHE : Parcă vroiai să ieşi.

BUHĂESCU : Aşa-i. Mă înnegresc. Poate rachiul... Uhhh... *(Sevîră prin spărtură şi se înţepeneşte acolo.)*
IORDACHE *(îlîmpinge cu piciorul; Buhăescu cade dincolo) :* De ce ţi-c frică, nu scapi.
ROJNIŢĂ : Dumnezeu să-l ierte.
PINTIL1E *(intră prin spărtura zidului):* Fiuuu... Hîrca o-nceput să-şi învîrtă coasa... Cu cît ne mistuim mai repede, cu-atît mai bine.
ROJNIŢĂ *(vrînd să treacă prin spărtură, o roagă pe Mărina să-i ţină bocceaua):* Rămîneţi cu bine, oameni buni. Cine ştie dacă ne-om mai vedea în veci...
IORDACHE *(îlapucă de păr)* : Ia stai, cumetre, nu te şupuri aşa ! Ce ai în boccea ? V-aţi şi apucat de prădat ? Hoţia la vreme dc ciumă se pedepseşte cu scurtarea capului. 'Freci înapoi !
ROJNIŢĂ *(scoate cîteva foi din traistă):* Astea-s file • îndreptate, cinstite călău. Am mutat tiparniţa din pricina pîrjolului.
IORDACHE *(se uită ca miţa în* Nu-s nici carte, nici hîrtie. Umblaţi cu tot felul de şmecherii şi de necurăţenii, faceţi pe isteţii şi împuţiţi oraşul. *(Dezleagă bocceaua şi azvîrle foile pe fereastră. Se aude o rafală de vînt.)*
ROJNIŢĂ *(serepede la fereastră):* Ce-ai făcut ? ! Călău nenorocit! Asta-i carte despre neamul românilor ! Asta-i cartea străbunilor. *apleacă peste pervaz apoi, cu suprem dispreţ, scuipă vorbele.)* Mă, prostule.

IORDACHE : Cînd o să-mi vină bine, îţi vîr înapoi vorbele pe gît !
ROJNIŢĂ *(plînge) :* Călău nenorocit! *(Rafală de vînt.)* Minte strînsă-n juvăţ! *(Aleargă spre uşă.)* Mă, prostule, mă ! *(Dispare.)*
IORDACHE *(strigă in urma lui):* Mai dăm noi ochii! Vedem noi care-i prostul!... Ahh... Botinele... Cuiele...
ANIŢA *(sestrecoară prin spărtura zidului):* Cu bine. MARINA : Unde te duci, vecină ?
ANIŢA : La mlaştina Jijiei. Atîtea gînduri ruşinoase mi s-au rotit în minte azi, c-aşa îmi trebuie. Dacă m-ajunge coasa, măcar să mă afle lîngă oasele lui Gheorghe al meu. *(Dispare.)* IORDACHE : Hai, cine intră în tîrg, după mine. Pîş- pîş în umbra zidului, să nu simtă caraula... Aleiiii... Botinele...
OVANES : Dacă scap cu zile, împart averea la calici. Jumătate... ce jumătate, trei sferturi. *(Slujitorii aduc lădiţa.)* Nu acuma, mă! *(îşi face cruce.)* Ajută-mă, doamne, *(lese.)*
IORDACHE *(către Pintilie):* Tu nu vii, stîrpitură ?
(lese şchiopătind.)
PINTILIE : Du-te, mă, n-avea grija mea. *(Iordache iese. Pintilie se trage lingă Scotoceşte prin traistă, găseşte o pungă.)* Auzi, femeie... Băiatul mi-a azvîrlit o pungă. Acuma, îi la nevoie. Să i-o dai. Cine ştie, să n-aibă trebuinţă. Sara bună. *(Iese.)*
MARINA : Flăcăule... Hei,* ia trezeşte-te ! *plimbă cirpa cu oţet pe sub nas. Miruţă deschide ochii.)* Trezeşte-te că stăm cu mortul alături.
MIRUŢĂ : Tu... tu... Veronică !
MARINA : îmi pare rău, băiete. Sînt Mărina. Mărina Papăjemnă. Ţi-e bine ?
MIRUŢĂ : Oleacă, ceafa... *caută.)* Pergamentul... solia... unde-i ?
MĂRINA : Iacătă-I. *(l-larată.)* MIRUŢĂ : Tu... tu eşti jupîniţă ?
MĂRINA : Eu, băiete.
MIRUŢĂ : Ţi s-o-ntors bărbatul ?
MĂRINA : De unde, de pe ceea lume ? O murit ’an, la hotară. în sara asta, l-am pomenit ca să-mi fac curaj.
MIRUŢĂ : $i tu... singură...
MĂRINA : Singură.

*MIRUŢĂ : îi greu ?*MĂRINA : îi greu *(Scoate din sin o de ustu roi.)* Iaca. Am ţinut-o pentru tine.
MIRUŢĂ : Mai ai ?
MĂRINA : Am. Pentru mine, am. S-o mănînci cu tot cu coajă. Poate trece ciuma pe lingă tine... Nu vrei să-l laşi pustiei dc tîrg ?
MIRUŢĂ : Cum adică ?
MĂRINA : E plin de tăciuni şi-năbuşit de ciumă. Mai bine să plecăm undeva, într-un capăt de ţară. La o margine de poiană. Ştiu'o muchie de luminiş încolo, către Huşi. Bate soarele mereu şi caii dracului sînt cît rîndunelele... Păpădia înfloreşte mare cît tipsia şi cerbii îs blînzi... vin şi-ţi mă- nîncă din palmă... Parcă mi-e cam sete... De la murături... Şi-acolo c o stupină şi-i linişte, n-auzi nici tiuitul albinelor. Cînd nu-i vînt, frunza plopului se bate şi parcă s-aude ciripit de paseri... Atîta m-am încotoşmănat că... doamne, ce zăpuşeală !
MIRUŢĂ : Mărină, tu...
MĂRINA : Hai acolo, băiete, e-o muchie de luminiş unde smeura-i cît pumnul şi fragii, de grei ce-s, se-ngroapă în muşchi...
MIRUŢĂ : Vin cu tine, Mărină.
MĂRINA : Bogdaproste, băiete... Şi dacă ai să mă cunoşti mai bine şi ai să ai chef şi plăcere, am să-ţi fac doi feciori... Să-i înveţi să are şi să .. tragă cu. arcul:.. Ce cald ! Ce căldură ! Să-i înveţi să trăiască şi să moară. Să trăiască în cinste şi să moară păzind ce-avcm dc păzit. Ascunzişurile şi luminişurile şi tot ce-i curat şi liniştit în sfînta Moldovă... Du-te de lîngă mine. Aşa. Mai încolo, fiindcă nu-mi ajunge răsuflarea: Acolo să stai... învaţă-i să nu se lase Ucişi de ciumă în tîrgul Eşi, că nimic nu-i mai fără rost decît moartea făr-de rost.
MIRUŢĂ : Vin, Mărină. Vin cu tine.
MĂRINA : Om porni în zori. Să se zbicească faţa cărărilor şi să se strîngă rouă.
MIRUŢĂ : în zori.

MĂRINA : Acolo, băiete, smeura-i cît pumnul şi fragii... Stai, nu te apropia ! Rămîi acolo ; aşa te văd mai bine.MIRUŢĂ : Vin, Marină, dimineaţă...

MARINA: Nu vii, băiete. Că tu eşti viu şi eu îs moartă. Uită-tc la mîna mea. *arată: e neagră.)* Dar spune înainte. Cînd te ascult, parcă se deschid băierile cerului şi văd muchia luminişului ... păpădia cît o tipsie... şi-aud bătîndu-se frunza plopului... Amin.

CORTINA A C T U L II SCENA I

Sala Sfatului domnesc, adîncită în întuneric. Jilţul din mijloc va fi gol. în celelalte s-au instalat Pintilie Fulge- ratu, Ursu Orbul ot Muntenime, Zmaragda Calicioaia, Du- mitraşcu Surdu, Toader Ciuntu. O uşă boltită, închisă cu zăvoare, dă către pivniţele vistieriei. O altă uşă, în stînga jilţului central, dă către celelalte încăperi ale caselor domneşti.

MIRUŢĂ *(intră, bîjbîind):* Ei ! Ehei ! E vreun suflet de om ?

TOADER : Nu ţipa, oştene ! Avem sfat de taină. MIRUŢĂ : Da' de ce pe-ntuneric, boieri dumneavoastră ?

TOADER : Fiindcă am avut un vis — se făcea că ciuma venea călare pe fluturele cap de mort. Iar fluturii, oştene, trag la lumină.

MIRUŢĂ : Parcă s-ar simţi şi-un fel de duhoare... TOADER : Mestecăm usturoi, oştene. Usturoi din cămara domnească. Vrei ?

MIRUŢĂ : Mulţumesc, am. Boieri dumneavoastră, am adus răspuns de la Cameniţa.

TOADER : Care-a fost întrebarea ?

MIRUŢĂ : Cartea a fost de taină. Doar o bănuiesc : ajutor să-i îngenunchem pe tătari.

TOADER : Răspunsu-i bun ?

MIRUŢĂ : Nici asta nu prea ştiu. Pergamentu-i răs- pecetluit... Da, parcă glasul matale nu l-am mai auzit. S-o primenit Sfatul domnesc ?

TOADER: Toate-s trecătoare şi schimbătoare. Ca floarea teiului.

MIRUŢĂ : Eu mi-s Miruţă Itigan. Trimis domnesc. TOADER : Să fii sănătos.

MIRUŢĂ : Cui dau cartea de răspuns ?

TOADER : Drumul a fost greu ?

MIRUŢĂ : Amarnic. Calul a crăpat sub mine. De la Suceava în sus, am mers numai în crucea nopţii, iar ziua am dormit în clăi. Tot era să mă dibu- iască un pîlc — şi-am intrat în Şiret şi-am zăcut un ceas întreg în apă pînă la gît. La Cameniţa, mi-or furat calul : l-am aflat în tîrgul. de vite, la vînzare, şi numai scoţînd jungherul l-am spăi- mîntat pe tîlhar... La încăierare, m-am ales c-o izbitură în ceafă. Şi tot aşa, şi tot aşa... Am îmbătrînit cu zece ani, cinstiţi boieri.

TOADER : Apropie-te, curtene Itigan. Domnia mea are să-ţi răsplătească şi credinţa şi ascultarea, în genunchi! *(Miruţă îngenunchează.)* I se hărăzeşte curteanului Itigan rangul de comis. *(îl atinge cu cîrja pe umăr.)* Faceţi lumină ! *tilie Fulger atu aprinde făclia. Calicii, cu mutre pline de importanţă, mestecă usturoi.)*

MIRUŢĂ *(se freacă la ochi) :* Ce... ce comedie îi asta ? Am vedenii ? Ptiu, ptiu, ptiu! *(Se ciupeşte.)* Au ! !

TOADER : Nu-ţi place Sfatul domnesc, tinere comis ?

MIRUŢĂ : S-a întors lumea cu dosul în sus !

TOADER : Adicătelea, noi sîntem dosul lumii ? *(Cor de rise le.)* Cunoaşte-i pe boierii din noul Sfat, comise Itigan. Ursu Orbul. *se ridică şi face o plecăciune.)* Ot Tîrgul de peşte. Boier din Făinărie, mai mare

peste Podul Gunoaielor. *(Rîsete.)* Boieroaica Zmaragda Calicioaia, vornic preste cei nenăscuţi. *(Zmaragda se înclină.)* Dumitraşcu Surdu... *(*Hei, Dumitraşcule ! *(Dumitraşcu se ridică şi face o plecăciune.)* Dumnealui, Dumitraşcu Surdu, pîrcălabul pridvoare-lor bisericeşti, mare portar de Mitropolie, păstrător al traistei goale. *(Veselie.)* Dumnealui, Pintilie Fulgeratu. *(Plecăciune.)* Staroste de bîl- ciuri, maistru dc pehlivănii şi vistier la punga altora. *(Rîsete.)*

MIRUŢĂ *(recunoscîndu-l pe Pintilie):* Voi... voi sîn- teţi... Au intrat calicii în casa Voievodului !

TOADER : Şi Voievodul a intrat calic aici. Acu' trei ani.

MIRUŢĂ : Ruşinea dc pe lume !

TOADER : Fiindcă n-avem comănace ? *(Către Pintilie).* Ia fă bine şi caută prin cămări ceva comănace ... narghilele... toiage aurite ...• şi ce-i
mai găsi. *(Pinlilie iese).* Sîntem mai-marii tîrgu- lui, comise. Noi şi ciuma. Domnia s-o tras în pădure la Sineşti. Tîrgoveţii s-au risipit prin sate. Seimenii şi darabanii au şters putina de cu ziuă... Pînă şi cioclii, cu staroste cu tot, şi-au luat tălpăşiţa.

M1RUŢĂ : Ruşine, calicilor ! Asta se pedepseşte !

TOADER : Da de ce ruşine ? Crezi că Ursu Orbul, căruia i-au luat vederea tătarii, cînd a fost trimis cu solie de pace, nu merită jilţul mai degrabă decît boierul Aristarh Mereacre ? Crezi că Dumitraşcu, ce-â surzit cînd i-a trosnit puşca cea mare lîngă ureche, nu-i mai vrednic şi mai moldovean decît boierul Hristide, telal din Fanar ? Socoţi, că eu, care mi-am pierdut dreapta bătîndu-mă cu turcul şi oprindu-i trecerea spre Eşi, n-am temei să m-aşez în jilţ ? Ori Zma- ragda, căreia i s-a scurtat limba fiindcă a'adus vestea trădării boierului Miron ? Domnia s-o-n-grijit de trupurile noastre, ne-o amestecat cu cerşetorii tîrgului şi ne-o hotărnicit locuri de case pe Bahlui. Dar de sufletele noastre, cine se îngrijeşte, comise I ţigan ?

MIRUŢĂ : Să vă judece Dumnezeu.

PINTILIE : *(intră, cu. un braţ de comanace, anterie şi toiege; trage după el o narghilea) :* S-or găsit de toate. *(Calicii se ţărindu-se).*

TOADER : Ei ? Aşa mai merge ? *(în loc să tragă din narghilea, suflă prin ţub. Apa bolboroseşte.)*

MIRUŢĂ : Aţi călcat rînduielile.

TOADER : Ciuma n-are rînduieli. încă n-are. Auzi ? Nu vrei să te fac postelnic ? Ori mare spătar ? Că azi îs pus pe fapte bune. *(Se hlizeşte).* Pin- tilie, dă-i toiag de vornic ot Ţara de Sus. Ori îţi place mai mult Ţara de Jos ? într-o parte-s codrii cei de brad, dincolo viţă lîngă viţă. *(Pintilie îi întinde un toiag).* Aha, te hotărăşti greu... Atunci, îţi hărăzim vornicia Ţării de Mijloc.

PINTILIE : Foaie verde şi-un cucui, rangul ăsta încă nu-i. Hi, hi, hi !

TOADER: îl statornicim. Cu începere de astăzi. Apropie-te, comise, şi îngenunchează. *(Ridică cîrja).*

MIRUŢĂ : Văd c-aveţi poftă de joacă.

TOADER : Da ce să facem ? Afară-i moarte, tîrgu-i cenuşă, uliţele-s pustii. Hai, treci.

MI RUŢĂ : Am treburi grabnice.

TOADER : Pe care lume ?

MIRUŢĂ : Caut o fată. Pe lumea asta.

TOADER : Parcă noi, n-am căuta ? Ia spuneţi, cinstiţi boieri, n-aţi avea chef dc-un trup de fată ? URSU : Eiii...

DUMITRAŞCU : Aud ?

TOADER *(strigă) : O* jupîniţă, mă.
DUMITRAŞCU : Ce fel ?
TOADER : Vie.
DUMITRAŞCU : Aha. Da, da, da. *aşază din nou).*
TOADER : O singură muiere umblă prin tîrg, comise Iţigan, şi tîrîie o coaşă după dînsa... Hai, treci să-ţi dau vornicia.
MIRUŢĂ : Ia mai lăsaţi-mă cu pehlivăniile astea.
TOADER: Va să zică, tînărul comis Iţigan s-a hainit... I se ia rangul de comis ! *(Izbeşte de trei ori cu cîrja în podea).*
MIRUŢĂ : Ţara arde şi baba se piaptănă. *(Azvîrle toiagul).* "
PRODAN *(intră, purtînd felinar cu luminare):* Hiii!
(Rîde). V-aţi boierit, calicilor, v-aţi boierit? Ceva băutură, nu-i ?
TOADER: Iote *(scoate o butelcă dosită sub jilţ).* Cc-am găsit prin cămări. *întinde).*
PRODAN : Foarte bine, foarte bine, Toadere. Mîn- caţi, prindeţi puteri şi veseliţi-vă, că-n zori vă luaţi calicii, fiecare din mahalaua voastră, şi treceţi la cărat morţii şi la ars bulendrele. Sănătate ! *(Bea).*
TOADER : Asta-i treaba cioclilor.
PRODAN : S-au mistuit, cu staroste cu tot.
TOADER : Da-i lucru spurcat, cinstite Prodane. Şi primejdios.
PRODAN : Intr-o vreme, nu te speria primejdia, cinstite staroste.
TOADER : Eram tînăr şi-n putere şi-ntreg.
PRODAN : Tîrgul e-n jale.
TOADER : N-avem ce-i face. Este vin. Sînt bucate. Asta-i noaptea noastră. întindeţi masă mare, calici ot tîrgul Eşi !
PRODAN : Cumpătare şi măsură, Toadere.
TO ADER : Cine-i staroste-n breasla calicilor ?
PRODAN : Iaca, tu. Noi te-am ales, în ceas de linişte şi pace.
TOADER : Aduceţi butelcile.
PRODAN : Asta ţi-e gri ja de-ntîi ?
TOADER : Nu simţi răsuflarea morţii ?
PRODAN : I-o ştiu. Şi nu mă-nspăimîntă.
TOADER : Pe mine, da. Tot îs numai apă. Dacă-mi las fălcile slobode, o şi iau la clănţănit. Cu ciuma nu-i de joacă, Prodane! Măcar să ne cherchelim ... Şi n-o să ne mai pese.
PRODAN : De moarte ?
TOADER: Aha.
PRODAN : De moartea ta, n-are decît să nu-ţi pese. Da’ moare tîrgul, Toadere... Şi noi ne veselim.
TOADER : Tîrgul ? O şi-ncremenit.
PRODAN : Bun, prost, îi tîrgul nostru. Dacă-1 lăsăm să se împută prea tare, nu se despute în veci.
. Ăştia-s tîrgoveţii noştri : cînd au vrut şi-au putut, ne-au miluit, iar noi le-am promis răsplată în cer. Măcar să le udăm buzele, să le închidem ochii şi să-ncercăm a ostoi boala cea rea. Asta *(arată la M* cine-i şi ce vrea? *(1 oader îi şopieşie la ureche).* Aşaaa ...
MIRUŢĂ : Eşti Prodan Găurice, ajutor de staroste ?
PRODAN : Iaca, eu. *(Către Pintilie.)* Dă-mi un co- mănac. Şi-un contăş cu samur. Ei?
(Seaşază alături de jil din mijloc.)
MIRUŢĂ : Ai colindat tîrgul, Prodane ?
PRODAN : Dintr-un cap în celălalt. Unde-s tăciuni, încă-i bine. Unde-or rămas case, or rămas şi tîr- goVeţi. Mulţi îs ţepeni şi vineţi.
TOADER : Asta... asta ne-aşteptată. Aduceţi vin !

PRODAN : Lăsaţi vinul!
TOADER : Eu mi-s staroste !
PRODAN : Din păcate.
TOADER : Ce-s vorbele astea ?
PRODAN : Te-am supărat vreodată pîn-acum ? Ţi-am ieşit vreodată din poruncă ? Nu, Toadere. Fiindcă poruncile ţi-erau drepte şi adevărate. Astăzi, cugcţi strîmb.
TOADER : Mi-e frică, măăă ! Tu nu pricepi ?
MIRUTĂ : Iote ce hărmălaie în casa domnului ! Parcă văd c-o să-ncepeţi cu furtişagurile î
PRODAN : Firul vieţii tîrgului s-a-mpleticit şi-ncîlcit, da inima Eşilor, bale, băiete. Bate ostenit, bate-n spaimă, batc-n durere... şi cită vreme aici, în sala Sfatului domnesc, arde o faclă, viaţă înseamnă. Ca aburul înflorit pe oglinda aşezată la gura celui crezut mort... Falnicii şi cinstiţii şi vitejii boieri mari au spălat putina, lăsîndu-şi casele vraişte şi tîrgul în voia sorţii. Tîrgoveţii rămaşi prin mahalale, fac, bieţii, ce pot, da-n sufletele lor, alături de virtute, s-a ghemuit şi teama. Nu te uita la Toader : l-au lăsat puterile. Noi nu ne temem, comise Itigan. .Numai noi : se zice că boala nu ne-atinge. *(Mormăie.)* Se zice. Poate-i chiar aşa : Toader şi Dumitraşcu or mai trecut prin ciumă. De două ori. *(Ridică glasid.)* Şi-avem mintea întreagă, băiete, chiar dacă ni-s beteşugurile urîtc... şi-avem mintea limpede, netulburată de ceaţa fricii... şi-avem tărie în suflete băiete, fiindcă moartea adeseori am văzut-o dc- aproape şi nu nc-nspăimîntă ceea ce-i fără chip... Cît despre furtişaguri, aici vorbeşte gura fără tine. Uite *(îi arată uşa boltită)* poarta vistieriei. Abia s-au strîns pungile pentru mucarer ; aurul stă clădărit pînă-n crucea bolţilor. Cine s-atinge de pungi, îl urc de viu în cotigarul cu ciumaţi. Asta-i liniştea bietei ţări, adunată cu jale, chin şi lacrimi, din Suceava pînă-n Focşani. Nouă ni se cuvin zece galbeni. Atît: zece galbeni. Pe care domnia ni-i sloboade la fiecare sfîrşit de lună. Pomana domnească, pentru mădularele pierdute în războaie. Azi e sorocul pe luna lui iunie. Marele vistiernic Ton Rachiu n-o ieşit din Eşi. Aşa-i ? O trecut pe la voi ?
URSII: Am pus fîrtaţi la fiecare cap de uliţă. Pe la mine, n-a ieşit.
TOADER : Unde-s, mă, butci cile ? Ai ?
ZMARAGDA *(emută; face semn că vistiernicul n-a trecut nici prin mahalaua ei).*
P1NTIL1E : Pe la Vamă. n-a ieşit.
PRODAN *(ţipă):* Dumitraşcule ! Hei !
DUMITRAŞCU : Aud ?
PRODAN : L-ai văzut ieşind ?
DUMITRAŞCU : Da, da. da. *(Se aşa::ă.)*

PRODAN : Care da. da. mă, ăsta a surzit de tot î *(Strigă.)* Pe vistiernicul Rachiu, mă !DUMITRAŞCU : A, nu, nu, nu.
PROD AN *(către Miruţă)*:Vezi ? Trebuie să se-arate. Vistiernicii trag la vistierie. *instalează rezemat de jilţ.)*
MIRUŢĂ : Minciună ! Toate-s minciuni !
TOADER : Mă, ăsta cu caş la gură...
PRODAN *(către Toader):*Lasă-1... Băiete, ai în faţă Sfatul breslei calicilor din Tîrgul Eşi. Cea mai veche breaslă din Moldova. Ne lipsesc mădulare, da nu minte şi nici vitejie. Cerc-ţi iertare pentru vorba necugetată.
MIRUŢĂ : Să cer ? Asta-i meseria voastră. Eu, unul, nu mă pricep.
PRODAN : încă o dată — roagă-te de iertăciune.
MIRUŢĂ : De la calici ?
PRODAN *(încruntat):* Treci în mijloc. Ne-ai spus vorbe de ocară.
MIRUŢĂ : Ce mi jloc, lasă, lasă.
PRODAN : Măi, piţigoiule, treci în mijloc, să te judece Sfatul breslei. Odată bat din palme şi s-adună calicii frunză şi iarbă. Dacă te dau pe mîna lor, zacuscă ajungi ! *(Pintilie cu un aer , scoate cuţitul şi începe să-şi cureţe unghiile).* Ia arată-i, Pintilie, cum zboară cuţitoaia ta.
PINTILIE : Nu-i nevoie. Ştie.
MIRUŢĂ *(trece în mijlocid sălii):* Iaca, trec. Dar eu am să vă judec. Ş-am să v-arăt păcatul ce-1 săvîrşiţi. Poate, în ceasul al treisprezecelea, vă căiţi. Am să te întreb mai întîi...
PRODAN : Stai, uşurel, noi judecăm după legile noastre. Cine-1 apără ?
PINTILIE : La nevoie, eu.
PRODAN: Tu eşti prea şmecher. Altul... Hei, nu se-aude ?
DUMITRAŞCU : Da, da, da.
PRODAN : Tu, Dumitraşcule ? Foarte bine. Treci în dreapta.
DUMITRAŞCU *(nuînţelege. Pintilie îl dăscăleşte, la ureche) :* Aha, aha. Da, da. da.
MIRUŢĂ : ... am să te întreb mai întîi cum cutezi a te aşeza în jilţul cel mare ? Poate şi vodă Ştefan...

PRODAN : Eşti mai orb decît Ursul Orbul, biv-vel- vornicc de Ţara de Mijloc. Nu vezi că-mi zac ciolanele pe podele ? Fiecare dintre ceilalţi me- rită sa stea în jilţul în care se află. Da’ scaunul sfinţit de Ştefan, cine să cuteze a-1 atinge ?
DUMITRAŞCU : Ce zice ? *(Pintilie explică, la ureche.)* Aha, da, da, da.
PRODAN : Şi-acum, cu tc întreb. Ai zvîrlit ocara de minciună asupra cinstitului Sfat al cinstitei bresle a mişeilor ot Eşi. Care-i temeiul ?
MIRUŢĂ : Povestea cu galbenii... E-nsăilată cu aţă albă.
DUMITRAŞCU : Cît nalba, da’ băiatul are dreptate.
PRODAN : Pintilie, citeşte-i cartea domnească. *ragda îi întinde o condică.)*
PINTILIE *(citeşte): „...* Luat-am seama şi pentru neputincioşii ce sînt în acest oraş, carii se numesc breasla calicilor şi socotindu-se că tîrgo- veţii aceia, betegiţi în războaie, nu au putinţa a sc hrăni şi învăli din ostenelile lor ca alţi oameni, aflîndu-se în multe neputinţe, stricaţi unii la mînă, alţii la picioare, unii lipsiţi şi de vederea ochilor, fără numai cu totul alt rcazim decît mila tîrgoveţilor, le hărăzesc lor cîte zece Iei aur în fiecare lună din Vama cea marc ori din vis- teria domnească".
PRODAN : Vrei să vezi peceţile ?
MIRUŢĂ : Mă tem c-am greşit, cinstite staroste. Vin de departe, oboseala mi-a dat harţag.
PRODAN : Cine greşeşte, plăteşte.
DUMITRAŞCU : Sc-ncălzeştc, da, da, dacă stă-n bu- tclcă, se-ncălzeşte.
MIRUŢĂ : Cer iertăciune.
DUMITRAŞCU : Plecăciune ? Dacă spune, de ce n-o face ? Pleacă-te, băiete. *(Pintilie îi explică la ureche.)* Aha, da, da, daa.
PRODAN : Tîrziu cu iertăciunea. Ce pedeapsă îi hărăzeşte Sfatul ?
URSU : Scoaterea ochilor.
TOADER CIUNTUį Tăierea mîinii.
ZMARAGDA *(arată, prin semne, tăierea limbii).*
PRODAN : Mulţămesc. Ce spune apărătorul ? Hei, Dumitraşcule !
DUMITRAŞCU : Da, da, da.
PRODAN : Atunci, socotind şi cumpănind, Sfatul hotărăşte să-l osîndească pe biv-vcl-vornicul Iţigan la greaua pedeapsă de a bea trei butelci una după cealaltă. *(Calicii aprobă zgomotos.)*
DUMITRAŞCU : Aud ? *(Pin til îi explica.)* Nooo ! Nu se poate ! Patru butclci sînt de toate.
PRODAN : La stăruinţa apărătorului, pedeapsa se micşorează la două butelci pline-ochi.
MI RUŢĂ : Ţara e-n jale, oameni buni, şi vouă vă arde de joacă !
PRODAN: De joacă, Iţigane, ai zis bine.
narghilea.) Hi, hi, hi ! *(Mai* înc-o dată,
în viata noastră de calici, privim lumea de sus în jos. într-o vreme mînuiam spada — acuma, împletim coşărci din papură. Cînd beau fără să cer, mi-amintesc de viaţa dintîi. Beteşugul meu şi-al celorlalţi a fost vamă plătită pentru liniştea Moldovei. Şi ca să ştii şi tu ce-i breasla calicilor, o să-ţi cetim cartea dintîi, aceea de Ia marele Ştefan. Ia citeşte. Pintilie. *îi întinde condica.)*
PINTILIE *(citeşte) :„...* în zilele blagoccstivului Domnului nostru lo Ştefan Voievod cel Drept şi Sfînt..."
PRODAN : Ridicaţi-vă ! *(Calicii se ridică.)*

PINTILIE : „...domn ţării Moldovei...“
PRODAN : Aşezaţi-vă. *(Calicii se*
PINTILIE : „...pe vremea arhiepiscopului Kir Teoctist, mitropolitul Suceyei..."
MIRUŢĂ : Dacă nu-i cu supărare, aş mai asculta odată începutul.
(Pintilie , ochi, aprobarea lui Prodan.Acesta încuviinţează.)
PINTILIE : „... în zilele blagoccstivului Domnului nostru, Io Ştefan voievod cel Drept şi Sfînt..."
PRODAN : în picioare ! *(Calicii se ridică.)*
MIRUŢĂ : Aşezaţi-vă. Carlea-i plăsmuită.
TO ADER : Ccee ?
PRODAN : Măăăă ! Asta-i necuviinţa necuviinţelor ! Treci la mijloc !
DUMITRAŞCU : Nu-1 mai judecaţi ! Nu-s decît patru butelci !
MIRUŢĂ: Ascultă, staroste, cînd şi-a spus Ştefan „Cel Drept şi Sfînt ?“
PRODAN : Aşa-1 pomenin noi, fie-i numele lăudat în veci. Mmmmm... *(Calicii se adună asupra foii.)* Ce căutaţi aici, mă, că tot nu ştiţi citi ! *(Calicii se retrag.)* Tu, Pintilie, stai. Nu... crezi că băiatul are... ceva dreptate...
PINTILIE : Are, dar...
PRODAN : Cine a copiat înscrisul ?
PINTILIE : Eu. Era flendurii. Din trei vorbe, se înţelegea una.
PRODAN *(îl ridică de pieptii hainei):* O vorbă dc-a marelui Ştefan face cît tîrgul Eşi cu calici cu tot. Nemernicule ! Cutezi a-ţi amesteca vorbele cu cele ale voievodului ? Ruşine !
PINTILIE : Păi nu-i Ştefan cel Drept şi Sfînt ? Nu-s vorbele mele, cinstite staroste, cine-i spune altfel ?
PRODAN : Unde cerşeşti, la Vamă ? De luni, te muţi în sat. la Tătăraşi. Să te miluiască ţărăncile cu cîte-un castravete acru şi-o plăcintă poale-n brîu de ziua hramului. Să nu mai vezi un galben cît îmi mai face umbră pămîntului ! Ptiu! Şi la Athos îţi amestecai condeiul în înscrisurile altora ?
PINTILIE : Apoi... drept să vă spun... acolo chiar că se înt.împla.
PRODAN : Ruşine ! Mă lepăd de tine ca de Satana ! Vine un ţînc, te prinde cu mîţa în traistă şi pune toată breasla la îndoială ! Zmaragdă, s-aduci înscrisul cel adevărat!
PINTILIE : Cinstite staroste, n-a fost cu gînd rău...
PRODAN : Degeaba-i gîndul bun, dacă se naşte din minciună. Toadere !
TOADER : Ascult. Cît ţine ciuma, te-ascult.
PRODAN : Să-l rînduieşti la Tătăraşi.
TOADER : Aşa oi face. *(Către Pintilie.)* Are şi şmecheria o margine, mă, cînd treci dincolo, ţi se-n- toarce împotrivă.
PRODAN *(către Mirulă):*Băiete... *(Smulge condica de la Zmaragda.)* Avem cărţi de fiinţare şi scutire de la *(glas de pomelnic)* Ştefan voievod sta- rogo... Bogdan voievod sin Ştefan... Ştefan voievod mladi... Petru voievod... Ştefan voievod Lăcustă...
MIRUTĂ : Cred, staroste, cred.
PRODAN : Nu minţi ? *(Continuă).* De la Alexandru voievod... Bogdan voievod sin Alexandru... loan voievod... Pătru voievod...
MIRUTĂ : Cred, cinstite staroste.
PRODAN *(disperai că, totuşi, spusele i-ar putea ţi puse la îndoială):* Ion Iancu voievod... Aron voievod... Eremia Moghilă voievod...
MIRUTĂ : Cred, Prodane, ajunge.
PRODAN : Simion Moglxilă voievod... Costandin voievod sin Ercmia...

Ml RUTĂ *(dă sa*

PRODAN : Stai ! Stai ! Nu pleca ! De la Ştefan voievod sin Tomşii... Radu voievod sin Mihnea... Alexandru voievod Iliaş...

MIRUŢĂ : Cu tot sufletul te cred, staroste, numai că eu...

PRODAN : Miron Barnovschi voievod... Moi se voievod sin Simion... Vasile voievod...

MIRUŢĂ : Eu v-aş ruga să-mi daţi drumul ca să...

PRODAN *(sfîrşit)*:Gheorghe Ştefan voievod... *(Către Pintilie.)* Pchlivanule ! Geme pămîntul de înşelăciune, iar tu înşeli şi atunci cînd nu-i nevoie ! Boscar de panarame ! Te-am scos din Sfatul breslei ! Ruşine.

PINTILIE : Fără vreun gînd rău...

PRODAN : Păi, asta-i. Măcar dc-aveai vreun gînd !

MIRUŢĂ : Mîine mă-nsor, cinstiţi calici. Nuntă de taină, la Frumoasa. Mă duc să-mi iau mireasa.

PRODAN : Ţi-a sărit vreo doagă ? *(Schimbă tonul.)* Auzi, se pare că ai cîte ceva în tărtăcuţa ta cea necoaptă... Dacă vreodată, cine ştie... Rămîi îngenuncheat în luptă... ori te ceartă domnia cu tăierea vreunui mădular... Ori, ferească Dumnezeu, prăpădeşti vederea ... ori glasul ... Te primim în breaslă, cu rang în Sfat. în locul lui lapte acru în călimări. *(Arată Pintilie.)*

MIRUŢĂ : Vă tare mulţămesc.

PRODAN : Să nu uiţi.

MIRUŢĂ : N-am să uit. Cît despre butelcilc acelea, poate altă dată.

PRODAN : Ba nu, legea-i lege, pedeapsa-i pedeapsă. Unde-i vinul ?

(Loader găseşte după jilţul lui Dumitraşcu.Le clatină — goale.)

Goale ? *(Tipa.)*Le-ai băut, măi, Setilă ?

DUMITRAŞCU : Da, da, da. Cu Zmaragda.

ZMARAGDA *(protestează prin gesturi).*

PRODAN : Zi-le calici, şi pace... Da’ fiecare are povestea lui. Cu sfîrşit amar ... Şi să nu uiţi că noi avem cărţi vechi. Şi loc hotărnicit pe Bahlui. Mai avem cărţi de la... *(Smulge registrul.)* Ghica voievod sin Vasilic...

MIRUŢĂ : Da, da, bine, bine. *iasă.)*

PRODAN : Mă, tu chiar te duci ?

MIRUTA : Avem înţelegere. M-aşteaptă. La ceasul unu de noapte.

DUMITRAŞCU : Toate, da, toate. Poate s-or mai găsi prin cămări. Arc domnia butelci !

PRODAN : Băiete, Iaşu-i sub ciumă. Nimeni nu-i cu gîndul la mirese şi însurători.

MIRUTA : Aşa-i. Da eu mă duc. •

PRODAN : Cam pe unde ?

MIRUTA : lângă Tălpălari.

PRODAN : Care cerşeşti pe-acolo ?

TOADER : Iaca eu.

PRODAN : Ia fînarul şi mergi cu băiatul. Ajută-1 să-şi afle mireasa. Doamne, că mare-i grădina ta ! Toadere, cum te afli cu puterea şi curajul ?

TOADER : Mă trimiţi cu bună-ştiinţă, să dau ochii cu ciuma... Dac-aş spune că nu mă duc ? Că-mi dîrdîie măselele ?

PRODAN : Trimit pe altul.

TOADER : Auzi, ştii ce ? Nu... nu mă duc.

PRODAN : Cum crezi.

TOADER : Nu mă duc ! Ba mă duc ! Doamne sfinte, ce-i cu mine ? Parc-am murit de viu *(Bea.)* Hai, băiete !

PRODAN : Adu-ţi aminte cum l-ai oprit pe turc la Nicolina şi-ntoarce-te teafăr, cu băiat cu tot.
TOADER : S-a întîmplat de mult. Prodane, de mult...
PRODAN : Un braţ ţi-ai pierdut, staroste Toadcr, nu şi sufletul... Află ce-i în tîrg... hotărăşte cu ce începi mîine. Bătrînii se jură că ciuma n-atinge breasla calicilor. Iar tara, Toader, ţara, mai are odată nevoie de noi. De noi, cei uitaţi şi miluiţi cu ţîrîita şi puşi să-mplctească papură şi funii de cînepă şi papuci din pai de secară. Nimeni nu ne mai ştie — să ne afle ! Tîrgul ne-a uitat — să-şi amintească.
PINTILIE : Dacă-i nevoie, mă duc eu.
PRODAN : Ia ţine-ţi gura ! Vrei să-mi intri în voie ? Faci pe viteazul ? N-ai habar nici cum se tine spada în mînă, doar cuţitoaia ştii s-azvîrli, la panarame... Ăştia au calicit în lupte, în vreme ce tu ai căzut în cap de pe funie, la bîlci... Iaca, ăsta-i cel mai mare păcat al breslei calicilor : amestecarea. Şi pe Toader şi pe tine, tîrgoveţul te judecă la fel. Viaţa şi averea lui Toader era spada pusă-n slujba ţării. Şi-a pierdut dreapta, şi-a pierdut viata lui cea adevărată şi domnia din Fanar i-a născocit alta. Şi nu de uitarea domniei mă tem, Toadere. ci de uitarea ta: nu cumva tf-a intrat tihna şi nepăsarea în oase, nu cumva gîndeşti că marele tău rost în împărăţia lumii acesteia este să te ghiftuieşti la praznice şi să numeri mănunchiurile de papură adusă la împletit ? Ai ? Aud ?
TO ADER : Alta era tara pc-atunci, Prodane !...
PRODAN : Minciună ! Minciuna minciunilor ! ! Domnie străină nu înseamnă ţară străină ! Domnia vine şi se duce, Moldova şi moldovenii rămîn. Aici, pe glia lor ! Chiar de s-or afla printre boierii din Fanar domni luminaţi şi-nsufletiti de gîndul cel bun, tot ce-i fără de rădăcină, zboară! Mai degrabă, mai tîrziu, zboară ! Rămîne să- mînta pămîntului şi, cînd se ia zăpada, încolţeşte. S-o păstrăm în suflete curată şi zdravănă, Toadere ! Dacă-i puternică şi sănătoasă, gerul cel mare nici n-o ajunge pînă la miez şi nici n-are cum s-o ucidă... De ce te uiţi strîmb ?
TOADFR : Ai şi dreptate, mă şi judeci strîmb.
PRODAN : Poate am să te rog de iertare.
TOADER : Hai, băiete. *(Ia felinarul.)*
MIRUTA : V-aş ruga... adică nu...
PRODAN : Spune, hai.
Ml RUTĂ : Solia, staroste. Cartea cea de taină. Mi-e în grijă s-o port la mine, mi-c în grijă s-o las la voi. *(Glas de taină.)* La Cameniţa, mi s-a şoptit ce răspuns port : ni se dă ajutor să-l batem pe tătar. F.i ? Ce zici ?
PRODAN : Bun. ajutorul, dar mai bine-i cînd te-ajuti singur. Băiete, tătaru-i îngropat în mîlul Jijiei. Cîtă vreme or ars Eşii, iar lefegiii se risipeau încotro vedeau cu ochii, tîrgovetii or pregătit capcană în mlaştină, la Osoi. Aşa-i, Dumitraş- cule ?
DUMITRAŞCU : Ce ?
PRODAN : Cum a fost ?
DUMITRAŞCU : Unde ?
PRODAN *(tifru):* La Jijia.
DUMITRAŞCU : Bine. bine, bine. Eu întindeam funiile şi p-ormă i-am isprăvit pe cei căzuţi de pe cal. *(Gesticulează).* Harşti, harşti. harşti !
PRODAN : Ca-n tinereţe.
DUMITRAŞCU : Noo... fără sîneţc. N-am avut sîncţe. Spada, arcul şi

jungherul. Atîta.
MI RUTĂ : Mîine vin alţii.
PRODAN : Vedem atunci.
MIRUŢA : N-ai să te superi dacă ţin cartea la mine.
PRODAN : Toadere, să ai grijă.
TO ADER : S-a-nţeles. *(Către Mirufă.)* Ciuma nu te sperie, băiete ? Că pe mine, nu mai vorbesc !
MIRUTA : Şi încă cum ! Dar nu-i nimic de făcut. Hai.
PRODAN : Dacă ai să vrei vreodată să vezi înscrisurile domneşti... Şi uricele... şi ispisoacele...
MIRUTA : Mulţămesc de poftire. *(Dă să iasă.)*
PRODAN : Stai ! Ia căciulia asta de usturoi, *(l-o*
MIRUTA : Rămîneţi cu bine. *(lese. precedat de 'loader.)*
PRODAN : Dă-i doamne, zile... *(Cugetă citeva clipe.)* Nu vă poftesc la veselie, calicilor, că-i jale-n tară cît Ceahlăul. Om fi astăzi boieri mari, da mîne ne-nhămăm la cotigarul cu ciumaţi. Mîncaţi, calicilor, mîncaţi pc-alese. prindeţi putere, ronţăiţi fazani şi hulubi rumeniţi, trăiti-vă clipa de boierie într-o viaţă de calicie ! Luaţi fără să cereţi, calici dumneavoastră ! întîia şi ultima dată ! *(Către Pintilie.)*Lapte acru-n călimări. Nu s-aude ? Caută bucate şi vin. *(Pintilie iese.)* Să beţi cu măsură şi cumpătare, atît cît să vă aflaţi curajul cel de altădată... încă două ceasuri şi se crapă de ziuă... Dacă n-am avea şi suflet, asta ar putea fi clipa noastră de mărire : sîntem stă- pînii tîrgului şi privim iarăşi viaţa de sus în jos. *(Pintilie aduce vin.)* Să bem, calici ot tîrgul Eşi! Cîte-un pahar. Un singur pahar. Să-l bem şi ca stăpînii tîrgului şi ca slujitorii lui. înapoia noastră c amărăciune, înainte ciumă, la mijloc un pahar cu lacrimă de Cotnari. Sus ulcelele ! Cu jale-n suflet şi tărie-n cuget, ridicaţi cupele, voi, calici din tîrgul Eşi. *(Toii beau.)*

LUMINA

LA ARLECHIN : Rojniţă, tipograful, aleargă după o filă dusă de vînt. O ajunge din urmă, sc aruncă peste ea. O ridică, o cercetează : nu-i fila căutată. Din stînga, apare Aniţa : ţine strîns la piept cîteva foi mototolite. I le întinde lui Rojniţâ. Acesta le examinează : dezamăgire — nici acestea nu-s cele lipsă. Cîteva clipe de tăcere. Cei doi pleacă mai deiparte, împreună.
LUMINA

SCENA a Il-a

In acelaşi loc, peste un ceas. Calicii au întins masă marc.

URSU *(pipăie un copan fript):* Ce fel de alcătuire îngerească-i asta, fîrtatilor ? Că se topeşte numai cînd atinge cerul gurii.
PRODAN : Fazan.
DUMITRAŞCU : Copan, da, da, da, copanu-i dulce...
PINTILIE *(meşterind):* Da parcă tot pastrama de mistreţ îi mai...
PRODAN : Tacă-ti gura, logofete minciună ! Nu-ti mai sufăr nici glasul ! Ştiu dieci care fac dintr-un înscris prost, unul bun. Dieci care să strice întocmirile bune, încă n-am auzit. Ruşine !
PINTILIE : Nu mă mai ruşina atîta, Prodane, că...
PRODAN : Că ce, mă ? Aud ?
PINTILIE *(umil) :* Nimica.
DUMITRAŞCU : Ulcica ? Na-ti-o. *(li întinde o ulcică.)*
ZMARAGDA *(prin semne, atrage atenţia asupra unei mîncărideosebite).*
DUMITRAŞCU : Da, da, da, cîrnati cu cimbru.
PRODAN : Sănătate, fîrtati ! Domnia mea *(îşi pune comanacul)...*

Hîc. Domnia mea... *(înhaţă un toiag aurit.)* Hîc !
PINTILIE *(îi dă o palmă peste ceafă):* Iertare, dar numai aşa trece liîcul.
PRODAN : Degeaba, mă, tot te-ai dus de la sufletul meu!... Domnia mea *(se răsfaţă)* ar pofti să se îmbăieze în ulei de trandafir.
iese.) Şi-ar
mai pofti să dea cuiva de pomană. Cui ? *(Roteşte ochii.)* Mare supărare să n-ai cui da pomană ! Altă bucurie de care-i lipsit calicul : aceea de a milui pre altul. *(Azvîrle mîncare în dreapta şi în stingă.)*Luaţi, calici nevăzuţi şi neştiuţi ! Marele Proclan Găurice, spătar de-o noapte, vă miluicşte cu îndestulare, ca să-i pomeniţi neamul cel veeeechi... Pe toţi cei răposaţi în tinde de biserici şi la porţile tîrgului şi sub clopotniţele mănăstirilor. Luaţi, calici !
DUMITRAŞCU : Ce faci ? Lasă bucatele ! Ei, nu se-aude?
PRODAN *(îlimită.):* Aud. Da, da, da.
P1NTILIE *(intru, aducînd un vas de argint):* Am adus.
PRODAN : Cc-i acolo ?
P1NTILIE : Ulei de trandafir. Din casa doamnei.
PRODAN : Toarnă-mi. *(Sespală* Tot de geaba, Pintilie, Tătăraşii te mănîncă.
PINTILIE : Poate-ţi schimbi gîndul cel rău.
PRODAN : Ce-i rău şi cc-i bine la vreme de ciumă ?
PINTILIE *(linguşitor) :* Apoi dumneata ştii.
PRODAN : Nu mă linguşi, că nu sufăr. Mai bine în- jură-mă.
PINTILIE : Cam ce înjurătură ţi-ar face plăcere ?
PRODAN : Oricare, tot în Tătăraşi ajungi. La mama dracului. Unde şi-a înţărcat mutul iapa.
ZMARAGDA *(atrage ateasupra altui ţel de bucate).*
PINTILIE *(gustă) :* Păi, cum nu ! Mai de gîscă îndopată.
PRODAN : Da de unde ştii ?
PINTILIE : La Athos, se mai întîmpla. Cînd soseau chcrvanele de la mănăstirile închinate.
PRODAN : Şi din Moldova ?
PINTILIE : Şi. Gîştele cele mai grase. Pastrama cea mai dulce. Vinul ca lacrima.
PRODAN : Tot Cotnari.
PINTILIE : Ca ăsta. *(Adulmecă vinul din cupă, dar nu bea.)*
PRODAN *(s t r i g ă) :* Ce ţi-ar mai pofti inima, Dumitraşcule ?
DUMITRAŞCU : Mmmmm... O plăcintă cu varză.
PRODAN : Stricăm orzul pe gîşte. Dar ţie, Ursule ?
URSU : O ciorbă de fasole. Cu costiţă şi-ardei verde. *(Plescăie.)*
PINTILIE : Poftim ! Are fazan şi vrea ciorbă de fasole !
PRODAN : Calicilor, încă un ceas avem voie să vrem ceea ce am uitat de mult şi la gust şi la miros...
(Areo îndoiala. Către Pinlilie.) Da de ce să vrem ? Ai ? Tu ştii ?
PINTILIE : Nţ. nici eu nu ştiu.
PRODAN : Uite, vezi. asta mi-a plăcut. Dacă făcea-i pe isteţul, mă supărai. Poate te iert de Tătă- raşi. Să mai vedem. Hm.
TOADER *(intră, împreună cu* Poftă bună la bucate împărăteşti ! Mi-a-ngheţat sufletul, sloi. Parc-am visat ! *(Bea.)*
PRODAN : Ţi-ai aflat fecioara ?
MI RUTA : Nu.
PRODAN : Parcă erai mai vorbăreţ.
MIRUŢA : Ochi holbaţi. Feţe vinete. Dumnezeule! Si-un turc ce se

plimbă printre morţi. Se plimbă şi vorbeşte singur. Si Rojniţă, tipograful. Aleargă după filele purtate de vînt.
TOADER : Prod ane, afară-i un tîrgoveţ care întreabă ce să facă cu herghelia de sub Galata. Caii sînt însetaţi, tulburaţi, hămesiţi, se muşcă şi se calcă în picioare.
PRODAN : Să le deschidă porţile.
TOADER : Şi răspunderea... asupra cui ?...
PRODAN : Asupra mea. Asupra ta. Asupra ciumei... Ce mai vrei ?
TOADER : Nişte moşnegi din Nicolina au adunat sacalele aparilor. Vor cai, s-aducă apă curată, pentru cei vii.
PRODAN : Din caii domniei.
TOADER : Şi răspunderea...
PRODAN : Asupra acestei nopţi de cumpănă. Altceva ?
TOADER : în Podul Roş s-au pescuit hoiturile din Bahlui. Oamenii întreabă unde să le-ngroape. Doamne, nu-i vis urît ?
PRODAN : în rîpă. Acolo, lîngă iaz. *opreşte.)* Şi fă bine de nu mă mai sîcîi cu răspunderea. I-a mea. l-a roastră. Mînuiţi-o cu grijă, da nu cu teamă... *(Către Mirulu.)*Hai, pofteşte la masă. Mănîncă. Bea. Uită.
MIRUTĂ : Nu se cuvine uitat.
PRODAN : Ce are, mă, jupîniţa asta, nas de aur ?
MIRUTĂ : Are privirea blîndă. Vorbă adevărată şi odihnitoare.
PRODAN : Arc, dacă mai are. Ciuma zgîric ochii. Şi-i face sticloşi.
Ml RUTA : N-arc cum s-atingă ciuma asemenea făptură blîndă.
PINTILIE : Blîndă, ai ? Aşteaptă s-o vezi după cununie.
MIRUTĂ : Mîine. Mîine, la amiaz. Ştie numai popa de la Frumoasa.
PRODAN : Dacă n-o fi ţeapăn.
MIRUŢA : Am s-o mai caut. M-aşteaptă. Poate s-o-nchis la Golia. Are un văr călugărit acolo.
PRODAN : Stai, mă, şi bea. Noaptea-i lungă.
MIRUTĂ : Nu stau. Mă duc.
TOADER: Pe-ăsta nu-1 opreşti nici dacă-l legi in obadă
MIRUŢA': Sănătate. Mă duc.
PRODAN : Stai. Stai aşa, istctulc. Ursu, tu cerşeşti la Golia ?
URSU : La Golia şi-n Făinărie.
PRODAN : la fînarul şi du-te.
URSU : Ce-mi trebuie fînar ?
MIRUŢA: Lasă, staroste, ce să fac c-un biet orb?
PRODAN : Abia ăsta ştie să umble noaptea.
MIRUŢA : Cum pofteşti. M-am dus. Numai să mă scoată din casele domneşti, că pe-aici nu-s învăţat.
URSU : Hai, băiete !
MIRUŢA *(ia felinarul):* Nu mă osînditi. Fata asta e pedeapsa mea. Şi mă aşteaptă. Undeva, m-aşteaptă.
TOADER : Undeva, în cer. Brrr ! *(Bea.)*
MIRUŢA : N-o atinge ciuma, calice. N-are cum. N-are de ce. Hai. *(lese, la braţ cu Ursu Orbul.)*
PRODAN : N-am văzut mai mare nătîng ! *(Către Pintilie.)*De ce l-oi fi ajutînd ? Tu ştii ?
PINTILIE : Nici pe asta n-o ştiu.
PRODAN : Nu-i drept ! Ştii ! Aici, şmecheria ta a greşit: ştii că-I ajut din milă. Şi calicul vrea să miluiască. Ai priceput, dar încerci să-mi intri sub piele şi faci pe niznaiul. Ruşine, Pintilie Fulgeratu ! în Tătăraşi tc-ngropi.
PINTILIE : Cum o-ntorc, tot rău ies.
TOADER : D-apoi, dă ! Şmecheria dă-n foc pe toate părţile. Ca

laptele.

PRODAN : Ptiu ! Guzganii ! Or ieşit guzganii şi-n casa domniei. Dumitraşcule ! Hei ! Pune mîna pc-un toiag şi otînjeşte-i. S-aude ?

DUMITRAŞCU : Da, da, da. *(Se*

PROD AN *(către* *'loader) :*Cc-i în tîrg ?

TOADER : Rău. Mîine aveţi de cărat pe ruptclea. Şi de pus foc la bulendre.

PROD AN : Avem de cărat. Fiindcă ai să vii cu noi.

GHEORGHE *(ciocăneşte în uşă, apoi intră timid,*
tî ndu-şi traista şi tesla de *:* Sănătate !

PRODAN : Ce-i cu tine, pavagiulc ?

GHEORGHE : Ia nimic... Adică, la drept vorbind, m-a luat un fel de frică... şi de-ndoială... Am zărit lumină şi... *(Admiră.)* Fiuuu ! Ce jilţuri ! Ce lucrătură ! *(Ciocăneşte cu degetul în lemnul sculptat.)* Aista-i cireş bătrîn... Bătrîn foarte. Iote şi borti le de carii.

PINTILIE : Poate-i chiar jilţul marelui Ştefan, pava- giule.

GHEORGHE : Doamne sfinte ! *depărtează ci(iva paşi, apoi se apropie, îngenunchează, mîngîie şi sărută lemnul.)* în veci, slăvit şi lăudat !

PRODAN : Mîncare ? Băutură ?

GHEORGHE : Mulţămesc, am mîncat.

PRODAN : Creşte uliţa, creşte ?

GHEORGHE : Nouă coti în patru ceasuri. Cînd uliţa-i pustie, calupurile s-aşază singure-singurele. Altfel, din pricina vînzolelii de căleşti şi călăreţi, abia izbutesc doi coti pe zi. Mai multă fereală decît treabă.

PRODAN : Chiar nu vrei o ulcică ?

GHEORGHE : Nţ La drept vorbind venisem pentru o întrebare. îl ştiţi pe llic, fîntînarul ? Acuma sapă dincolo de Sfînta Vineri. I-am zvîrlit un bot de urdă şi m-a-ntrebat de acolo, din fundul pămîntului. ce-i prin tîrg, de ce n-a mai venit nimeni să-l ridice şi-a răguşit tipînd la stele, îi zic : „Ilie, iar e ciumă. Să te scot ?“ ,Coboară ciutura — îmi spune — c-am dibuit izvorul, e rece şi limpede, să-l curăţ acum, altfel se risipeşte... în trei-patru ceasuri termin, iar dimineaţă, oi mai vedea". I-am coborît ciutura, am scos un car de lut. pe urmă i-am trimis piatra... şi asta-i tot.

PRODAN : Ilie, undc-i ?

GHEORGHE : Acolo. Zideşte.

PRODAN : O să-i trimitem de-ale gurii. Apă. zici că are.

GHEORGHK : Arc... Ridicam ciutura, staroste, coboram ciutura... şi mă-ntrebam : care-i mai om şi mai moldovean *?* Cel care fuge, ori cel care rămîne ? Cel care s-ascunde, ori cel care iese în calea ciumei ? Rămaşii, pot pieri prosteşte. Plecaţii, după trecerea molimei, se-ntorc zdraveni şi iau totul de la capăt. Aud ?

PRODAN : Mmmmm... Pintilie, tu ce zici ?

PINTILIE : D-apoi dă, mai ştiu şi eu cum s-o-ntorc ?

PRODAN : Şi fără s-o-ntorci, nu-i chip ? Nu-i chip să răspunzi şi tu omeneşte, fără vicleşug şi gînd ascuns ?

PINTILIE : Vrei răspuns cinstit ? Iacătă-1 : nu ştiu.

PRODAN : Hm. Nici eu.

PINTILIE : Unul singur are răspuns la toate : Roj- niţă, tipograful.

PRODAN : Şi unde-i ?

PINTILIE : Aleargă bezmetic, după o filă dusă de vînt.

PRODAN : Mîine, să-l cauţi.

PINTILIE : Ti-1 aduc.
PRODAN : Auzi, pavagiulc ? Mîine.
GHEORGHE : Mulţămesc. Mîine. *(Arată spre vechiul jilţ.)* Să ştii că stinghia de dedesubt e putredă şi-abia se ţine.
PRODAN : Doar nu cutezi a te apuca de cîrpeli în sala Sfatului !
GHEORGHE : Ne, ne, ne... Măsor cu sfoara... Am în ogradă o blană de cireş fiert... Lucrătura, o ştiu : chenar de frunză, cu ghinde... Zău că m-aş încumeta să încerc !
PRODAN : Hm. *(Pauză.)* încearcă, pavagiule. încearcă. Odată şi odată, s-o ridica un altul... la fel de neînfricat şi de drept, ca marele Ştefan. Să n-aibă parte de stinghii putrede, pavagiule. Să-i fie tara rcazim sănătos în toate cele şi-ntotdea- una. Ciopleşte, pavagiule : ăsta să fie darul tău pentru cel ales. Noi ne-am dăruit braţele şi ochii şi vieţile... fîntînarul, un izvor proaspăt... Rojniţă, un ceaslov... tu, lasă-i un colţ de uliţă podit şi-o stinghie înflorată.
GHEORGHE : Sănătate şi s-auzim de bine.
PRODAN : încotro ?
GHEORGHE : Acasă. Nevastă-mca-i bolnăvicioasă.
PRODAN : Ce are ?
GHEORGHE : Destule. Şi-i grea. în luna şaptea.
PROD AN : Doamne fereşte, n-o fi atins-o...
GHEORGHE : Nu ştiu. Nu mă pricep. Stă cu faţa-n sus şi geme. Şi gîfîic. Ce să fie asta, oameni buni ?
PRODAN : Zmaragdă ! Ia du-tc şi vezi. la-ţi şi traista cu leacuri.
GHEORGHE : Bogdaproste.
PRODAN : Na. *(Azvîrle.)* Usturoi. Cine ştie.
GHEORGHE : Oho ! Asta-i aur ! *(Ascunde usturoiul in traista.)* O vorbă bună şi-o faclă aprinsă... Ce puţin îi trebuie omului ca să-şi adune curajul şi să-şi lepede îndoielile ! Să ne vedem sănătoşi.
(Dinprag, se înclină adine în faţa jilţului gol, apoi, după o scurtă plecăciune, iese, împreună cuZmaragda.)
PRODAN : Daaa... O vorbă bună şi-o faclă aprinsă... la şi tu o ulcică. *(liîntinde cupa.)* Toaderc, mai avem un ceas de domnie. Domnia calicilor — singura netrecută în cronici.
P1NTILIE : Dacă porunceşti, eu o înscriu.
PRODAN : Ptiu ! Cine ştie ce minciună ai mai născoci! Ţi-ai stîlcit condeiul la Athos : cum îl laşi slobod, cum dă pe de lături. *(S-aiul uşa vistieriei.)* Care bocăneşti ? *(Bătăile sînt tot mai puternice.)* Ce-i asta, mă, bate ciuma-n uşă ?
TOADER : Parcă s-ar auzi dinspre vistierie.
DUM1TRAŞCU : Ia ascultaţi — tună ! Cînd tună, ciuma s-adună.
PRODAN : Tună-n capul tău... Ia vezi, Toadere, nu-ş* cine s-a-nchis în vistierie. *oader trage zăvoarele. Ies, conlinuîndsă se certe, marele vistiernic Ion Rachiu şi boierul de Sfat Ar ist arh Mereacre.)*
ARISTARH : ...buuuuun... 12 500 imperiali la bairam...
RACHIU : ...6 000 pentru ceara luminărilor, în palatul sultanului.
ARISTARH : ...şi 12 000 pentru săul corăbiilor, la Stambul. Cît face ?
RACHIU : 31 000.
ARISTARH : Ba 30 500.
RACHIU : Turcul nu ia jumătăţi. Turcul ia numai pungi întregi.
ARISTARH : Asta. unde scrie ?
RACHIU : Nu scrie. Se ştie.

ARISTARH : Buuuun... Sa zicem că s-a dat cît ai spus dumneata, cinstite vistiernice. Dar cît s-a luat ? Aud ? Cine-mi spune cît s-a luat ?
RACHIU : Dumneata, boierule, ai chef de gîlceavă. Iaca, eu n-am. După trei zile şi două nopţi petrecute în umezeala din vistierie, crăp de foame şi de sete. Văd aici nişte meseni ; poate ne-or omeni şi pe noi. Ei ! Boieri dumneavoastră !
PRODAN : Spune.
RACHIU : Sîntem noi, vistiernicul Ion Rachiu şi boierul de Sfat Aristarh Mereacre.
PRODAN : Să fiţi sănătoşi.
RACHIU : Plecăciune. Trei zile şi două nopţi am cercetat actele şi pungile vistieriei. N-am avut la noi decît o ocă de măsline, o roată de pîine şi-o cofă de apă. *(Bale din palme.)* Unde-or fi slujitorii ?
PRODAN : Sînt trei ceasuri de noapte.
RACHIU : Dorm ? Iotc-i, puturoşii ! Dorm, auzi ? Scoală-i, Aristarh.
ARISTARH : Scoală-i tu, iaca na.
RACHIU *(bate din palme insistenţă):* Ce-i cu ne simţirea asta ?
PRODAN: Mă tem că nimeni nu-i mai trezeşte.
RACHIU : S-or îmbătat. Iar s-or îmbătat. Ei, lasă că vine ea dimineaţa. Dăm noi ochii !
PRODAN : Asta aşa-i. Pînă dimineaţă, s-ar putea să daţi ochii.
RACHIU : Dumneavoastră, cinstiţi boieri, cu ce treabă pe la curte ? Parcă nu v-aş cunoaşte.
PINTILIE *(sarecu gura) :* Solie din Tara Românească.
ARISTARH : Fiţi binevoiţi. Ia uită-tc, vistiernice, cît de puţintei la trup sînt boierii din Bucureşti! Şi parc-ar avea şi mădulare lipsă...
RACHIU : Poftim ! Unde vrei şi unde nu vrei, vede lipsuri. Număr pungile de şapte ori, el nu, că să numărăm şi-a opta oară, fiindcă i s-a părut du- misale una lipsă. Adunăm cîrnaţurile de ţifre de la coadă în sus. aşa cum spune cartea, şi el nu, că s-o luăm şi de sus în jos. altfel se strecoară vreo lipsă.
ARISTARH : Pe mine. nu mă duci cu mîia. Eu nu spun că vistiernicul... mă rog... aşa. de ici, de colo... Dar s-o ştim şi noi.

RACHIU : Sssst ! Taci, mă ! Ce-or zice cinstitele feţe ?ARISTARH : V-o rînduit domnia ospăţ în sala Sfatului ?
PRODAN : Aşa a fost porunca.
ARISTARH : îngăduiţi-ne şi pe noi. Crăpăm pe ne- mîncare.
PRODAN : Luaţi, boieri, luaţi. Este.
RACHIU *(înfulecînd)*:Obiceiul moldovenesc de a închide vistiernicul în beciuri pînă ce termină dumnealui *(arată spre* numărătoarea, îi
mai degrabă rău decît bun. De-aici mi se trage o răceală la şale ş-o tuşă care mă scocioră̆ştc mai ales în dimineţile cu nouri. Vă plac bucatele noastre, cinstiţi boieri ? Iaca, să luăm castraveţii... 1-aducem tocmai de la Arbore şi Rădăuţi. *(Ronlăie)*.Cîte cinci care în fiecare toamnă.
ARISTARH : Dacă tu spui că-s cinci, înseamnă că-s totdeauna şase. *(Ronlăie).*
RACHIU : Poftim ! Poftim şi vedeţi ! Ăsta numără aurul ţării !
ARISTARH : Nu mai poţi tu de ţară. *(Bea).*
RACHIU : Hai, hai, nu vorbi aşa, ce-o crede lumea ?
PINTILIE : Vorbiţi cît mai slobod, nu vă feriţi, pe la noi, tot aşa-i.
RACHIU : Cinul preoţesc, plăteşte dare ?
PRODAN : Ba bine că nu.
RACHIU: I-auzi ! La noi, în Moldova, dumnealui Constantin Mavrocordat, fie-i numele în veci pomenit, l-o scutit.
ARISTARH : Dar Grigore Matei Ghica, fie-i numele în veci pomenit şi lăudat, ce-o făcut ? I-o pus la plată. Şi bine le-o făcut.
RACHIU : Da, da, numai că, într-a doua domnie, dumnealui, Constantin Mavrocordat, pomeneas- că-1 domnul, iar le-o dat carte de scutire.
ARISTARH : Parcă mai înţelege cineva cum îi cu dările ? Vistiernice, ia spune matale cîte sferturi are un întreg ?
RACHIU : Iaca, na ! Patru.
ARISTARH : Domnia a împărţit darea în patru sferturi, aşa-i ?
RACHIU : Aşa-i.
ARISTARH : Şi tu, cîte sferturi ceri pe an ?
RACHIU : Şase. La nevoie, şapte.
ARISTARH : Şi tot sfert se cheamă ?
RACHIU : Tot... Că de, nevoia-i mare.

1 14ARISTARH : Nevoia cui ?
RACHIU : Nevoia ţării.
ARISTARH : Adică, a turcului.
RACHIU : Tot una-i.
ARISTARH : Şi cu nevoile dumitalc, cum rămîne ?
RACHIU : Ale mele ? Ce-ţi pasă ţie ?
ARISTARH : îmi pasă, că mîine cer domniei să luăm numărătoarea de la capăt. Ai băgat mîinile pî- nă-n cot, cinstite visticrnice Rachiu !
RACHIU : Tu eşti în stare şi de asemenea blăstămă- ţic ! Ce spuneţi, boieri dumneavoastră, ce spuneţi cum merg treburile în Ţara Moldovei ?
PINT1L1E : Ehei, da să vezi la Bucureşti! Boierul care-i însărcinat cu număratul, ajunge la înţelegere dreaptă cu vistiernicul. Jumătate-jumătate. Şi nu se mai iscă nici o pricină.
RACHIU : Jumătate din cît ?
PINT1L1E : Din cît n lipsa.
RACHIU : Numai că dumnealui, Aristarh Mereacre, nu m-a dovedit lipsă c-un şfanţ.
ARISTARH : Stai cuminte, vistiernicc, mîine o luăm de la capăt.
RACHIU : Valeu, iar măsline ? Iar pită ca seîndura ?
ARISTARH : Dacă-i neorînduială ? Asta-i aurul ţării, vistiernice Rachiu ! Nu se îngăduie lipsă !
RACHIU : Care lipsă, boiere Aristarh, de unde lipsă, cît lipsă ?
ARISTARH : Las-că ştii tu. Pe puţin patru mii de ughi.
PINTILIR : La noi, s-ar face jumătate... adică două mii... şi gata.
ARISTARH : N-ar strica să învăţăm ce-i bun şi de la alţii !
RACHIU : Două mii de ughi! Cîine, ăsta-i jaf !
ARISTARH : Nu vrei două ? Atunci, patru. Mîine intrăm în beciuri şi, peste trei zile, ieşi dator cu patru.
RACHIU : Ehe ! Ştiu eu cum să ţin catastifele !
ARISTARH : Ehe ! Mă pricep eu să dibuiesc aliş- vcrişurile !
RACHIU : Iar udeală... iar măsline... Viaţa mamii ei de viaţă ! Decît vistiernic, mai bine ajungeam calic în bariera Eşilor. Că acolo toţi îţi dau şi nimeni nu te întreabă cît şi cum şi de ce !
PRODAN : Asta aşa-i, visticrnice. Nu-i viaţă mai cinstită şi mai aşezată decît viaţa calicilor.
RACHIU : Două mii de ughi ! Mi s-o oprit castravetele în gît.
ARISTARH : Te ştiu om înţelept, visticrnice.
RACHIU : Şi pc dumneata, cumpătat.
ARISTARH : N-ai să-ţi cufunzi ciolanele cele betege în udeala din beciuri.
RACHIU : Ai ? *(Mestecă.)* încă nu ştiu.
DUMITRAŞCU : Tare-mi cere inima o plăcintă cu varză ! *(Pintilie îi vorbeşte la ureche.)* Aud ? Da, da, da.
PINTILIE : La noi, plăcinta cu varză e delicatesă boierească.
RACHIU : Să ne iertaţi că'v-o spunem de-a dreptul... în Eşi, mai mult calicii...
PINTILIE : Fiecare cu-ale sale.
RACHIU : Da, da, sigur, asta aşa-i.
ARISTARH : Cinstită solie, cearta mea cu vistiernicul a fost aşa, un soi de şagă : bine-ar fi să rămîie între aceşti patru pereţi, altfel ajunge cine ştie cum în gura prostimii şi din şagă se preschimbă în belea.
PRODAN : Dinspre partea noastră, fiţi fără grijă.
PINTILIE : Eu unul, n-am auzit nimic. *(Arată spre Dumitraşcu.)* Şi

nici el.
RACHIU *(se scobeşte în dinii) :* Ei... şi-acuma ne-om trage pe la casele noastre... *(încuie lacătele vistieriei.)* Vă tare mulţămim pentru ospătare.
ARISTARH : Mai dăm ochii dimineaţă, aşa-i ?
PRODAN : Tare mă tem că nu.
RACHIU : Bogdaproste şi petrecere bună.
ARISTARH : Să nu vă trimit niscaiva cobzari ?
PRODAN : E tîrziu, ne-om culca şi noi.
RACHIU : Mă rog, fie cum poftiţi. Sara bună! *(Către Aristarh.)* Două mii de ughi ! Corb ce eşti !
ARISTARH : Stai binişor, corb la corb nu-şi scoate ochii.
RACHIU : Două mii ! Las-o măcar la una.
ARISTARH : Două, c-ai merita să-ţi cer şapte.
RACHIU : Două mii ! Două mii !
PRODAN *(tace, cu bărbia în* Pintilie !
PINTILIE : Ascult.
PRODAN : Te-ai descurcat bine. îţi umblă mintea, mă.
PINTILIE : D-apoi dă...
PROD AN *(rule, imitmdu-icei doi boieri)* : „Ne-om trage pe la casele noastre'[1]... Hă hă, păcătoşii ! Tîlharii ! Hoţomanii ! Lipitorilc !... Corb la corb nu-şi scoate ochii. Da’ se pricepe ciuma să zgîrie pe ochi tot neamul corbilor, să-i facă sticloşi, ţepeni şi reci. Visticrnice Rachiu, boierule Aris- tarh, v-am trimis plocon ci urnii. Asta meritaţi, asta v-am dat.
PINTILIE : O şi-nceput să li se strecoare în oase...
TOADER : Am curăţat pămîntul de doi tîlhari. Amin.
PINTILIE : Ce i-am mai dus cu mîia ! Auzi, solie din Tara Românească ! Hii, hi !
PRODAN : Ce zici. or fi început să simtă fierbinţelile ?
TOADER : Aşa, mai pe la răsăritul soarelui. Văleu, mă ia cu frig !
PRODAN *(încercat de-o îndoială):* Cine-s eu, mă, de trimit oamenii în coasa morţii ?
PINTILIE : Noaptea asta, eşti starostele celei mai vechi bresle din Moldova.
TOADER : Cu drept de viaţă şi de moarte. Mă-nchin. *(S-apleacă.)*
PRODAN : Asupra voastră, calicilor. Asta-i puterea ce mi-aţi rînduit-o. Asta şi-atît. Văd c-am început să mă cred Dumnezeu pe pămînt! De ce m-aţi lăsat, mă ? De cc nu mi-aţi şoptit la ureche : ..Prodane. ia aminte cine eşti[11]... De cc nu mi-aţi dat c-p ulcică în cap şi...
PINTILIE : Şi p-orrnă, mă mutai la Pocrcaca !
PRODAN *(nn-lia în seamă) :* Rău îi cînd ai putere şi n-ai cumpănire !
PINTILIE : Staroste, i-ai pedepsit pe drept.
PRODAN : Drept ? Cînd puterea-i prea multă, atun- cea-i mai greu să fii drept. Pintilie, adă-i înapoi.
PINTILIE : Pe...
PRODAN : Poate încă nu i-o muşcat ciuma. Bagă-i înapoi în beciuri. Să facă fiecare ce vor... cu vieţile lor. Ăştia rod ţara pe dinăuntru... Dar noi, cei de faţă, nu sîntem deprinşi să pedepsim decît turcul şi tătarul. Adă-i.
TOADER : Mai bine lasă-i în mila domnului.
PRODAN : Cine-i staroste în noaptea ciumei ? Eu, ori tu ?
TO ADER : Iertare. *(Către* Mişcă, mă, ce te holbezi, n-ai auzit porunca ?
PINTILIE : Aşa, mă, aşa, daţi în mine toţi ! *(lese.)*

PRODAN *(cadecu capul pe masă):* Calicilooor... Nu dănţuiţi ?
DUMITRAŞCU : Aud ?
PRODAN : Dc ce nu dănţuiţi ? înc-un ceas sîntem mai-marii tîrgului... cu drept dc viaţă şi de moarte... Ba nu. Asta, nu.
MIRUŢĂ *(intră, insolit de Ursu Orbul):* Noi sîntem.
PRODAN : Mai răsufli, ori eşti stafie ?
MIRUŢĂ : Răsuflu, staroste. *lasă pe laviţă, cu captd în mîini.)*
TOADER : Ursule, ce-i în tîrg ?
URSU : Din cîte-am simţit cu nasul şi cu urechile, mîine-i de lucru pe deşelate. Să luaţi ploşti: cei pe moarte cer apă. Apă şi iar apă.
PRODAN : Muştele cele mari ?
URSU : Or şi început să bîzîie. Nici n-au mai aşteptat răsăritul soarelui.
PRODAN : De unde vin, Itigane, muştele cele mari ?
MIRUŢĂ : Şocot... că din fiinţa ciumii.
PRODAN : Asta-i răspuns popesc. L-am întrebat odată pe popa Radu de la Talpalari ce-şi iroseşte omul jumătate din viaţă sforăind, iar popa mi-o răspuns că „omul doarme fiindcă are o natură adormitoare". Iaca, na!... Unde ţi-e mireasa?
MIRUŢĂ *(stins)* *:*Nu-i.
PRODAN : Nu te aşteaptă cu cununiţă ? înveşmîntată în alb, dinaintea altarului ?
MIRUŢĂ : Dinaintea altarului ? La Frumoasa n-am cercetat.
PRODAN : Ti-a mai rămas curaj ?
M1RUŢĂ : Destul, staroste, puterile mă cam lasă.
PRODAN : Şezi şi bea.
MIRUŢĂ : Nu şed, staroste. Mă duc.
PRODAN : Ştii ? Am auzit despre soiul ăsta de oameni.
MIRUŢĂ : Mă trag din răzeşi.
PRODAN : Cu zece ca tine, bat o sută de lefegii.
Dumitraşcule ! Hei !
DUMITRAŞCU : Aud ?
PRODAN : Du-1 la Frumoasa.
DUMITRAŞCU : Hă ? Arde casa ?
PRODAN *(strigă):* Du-1 la Frumoasa, mă.
DUMITRAŞCU : Da, da, da.
MIRUŢĂ : Aşa-i că mă credeţi ţicnit ?
PRODAN : Olecuţă. Tu, băiete, ori te dai la fund de tot, ori te înalţi pînă sus.
TOADER : Dacă mai bate uliţele, se înalţă chiar în sara asta. *(Arată spre*
MIRUŢĂ : Poate scap, cinstiţi calici.
PRODAN : Jupîniţa ta s-ar cuveni să-ţi pupe picioarele.
MIRUŢĂ : Doar s-o văd zîmbind. Atîta, şi-mi ajunge... Am plecat, staroste.
PRODAN : Du-te, mă. Du-te şi caută-ţi domniţa zîm- băreaţă. Domnul cu tine.
MIRUŢĂ : Dacă... cine ştie, nu mă întorc... Pe fată o cheamă Veronica. Veronica Mereacre. Să-i spuneţi că, la ceasul unul din noapte, aşa cum ne-a fost înţelegerea am aşteptat-o. Şi pe urmă...
PRODAN : Şi pe urmă las' că ştim.
MIRUŢĂ : Sara bună. *(lese, împreună cu Dumilraşcu.)*
PRODAN : Băietul ăsta mă întristează. Tare mă-ntris- tează !
TOADER : Auzi... Veronica-i fata guzganului de Mereacre ?
PRODAN : Parcă.

TOADER : în pridvor, la Talpalari, babele şuşoteau că tat-su i-o pregătit mire de seamă.
PRODAN : Hm.
TOADER : Şi c-o să-i scoată el gărgăunii din cap.
PRODAN : Hm. Care gărgăuni ?
TOADER : Asta, n-o mai ştiu.
PRODAN : încîlcită noapte ! încîlcită, neagră, urîtă şi de necrezut, *(lunete.)* I-auzi ! Tună î Poate spală ploaia şi ciuma şi păcatele. *(Strigă.)* Hei ! Ursule, tu de cc-ai rămas în prag ?
URSU : Aştept să mă duceţi la masă.
PRODAN : într-o vreme, adulmecai bucatele de la o poştă... ş-ajungeai la masă singur-singurel... Ai îmbătrînit, Ursule, ţi-ai pierdut şi mirosul, ca vulpea cea şontoroagă şi cheală... Tii minte cînd am trecut amîndoi mlaştina de sub Cahul şi-am risipit caii tătarului ? Cînd m-ai purtat în spinare şi se înfundau săgeţile în pădurea de stuh ?

URSU : Nu de săgeţi mi-era atunci, căpitane Prodan. Ţînţarii cei hulpavi erau pacostea. într-o mînă purtam arcul şi tolba, cu cealaltă te ţineam săn-aluneci... iar ţînţarii... Doamne, sfinte ! în urechi, în nas, în ochi... Că pc-atunci aveam privirea întreaga.
PRODAN : Şi eu, picioarele.
URSU : Ziceam — mlaştina e prietena celui slab şi obijduit. Ştefan vodă cel Drept şi Sfînt; tot în mlaştină l-o biruit pe turc, la Vaslui. Pe cît de amarnic mă sugea mîlul, pe-atîta ştiam că trecem. Şi-am trecut !
PRODAN : Ce spunea băiatul, cînd scotocea printre ciumaţi ?
URSU *(meslecînd):* Nici o vorbă, staroste. Nici o vorbuliţă... Auzi ? Rojniţă, tipograful de la Trei Ierarhi... I-a luat vîntul fila 88. Roagă Sfatul breslei să dea poruncă de căutare. Umblă ca bezmeticul, sare gardurile, plînge şi răscoleşte gunoaiele.
PRODAN : Cînd se luminează. Altceva ?
URSU : La Golia, poporul rămas prin mahalale a încropit un soi de bolniţă. Şi ne roagă..
PRODAN : Ce ne roagă ? De unde ştiu ?
URSU : S-a aflat — tîrgul, atît cît o mai rămas, vorbeşte despre domnia calicilor... Şi ne roagă să le dăm... să le dăm...
PRODAN : Hai, mă, zi odată !
URSU : Rachiu.
PRODAN *(către loader) :* Este-n cămara domnească ?
TOADER : Slavă domnului!
PRODAN : Să-l amestecaţi cu usturoi mărunţit. Altceva.
URSU : Boarfele nu ard din pricina ploii. Tîrgovcţii din Făinărie cer ulei de candelă.
PRODAN : Este, Toadere ?
TOADER : Este, slavă domnului !
PRODAN : Da’ parcă ceva te frămîntă.
TOADER : Nu ştiu ce spune cartea. Uite, am uitat. Uleiul de candelă... N-o fi păcat ?
PRODAN : Flacăra vieţii, asta-i candela candelelor. Cît putem şi cum putem, s-o ţinem aprinsă. Dă-le uleiul, Toadere.
TOADER : Aşa fac.
PINTIL1E *(intră, escortîndu-lpe lord ache Buzaţii, călăulEşilor. Calicul , lamei, c u (i l o a i a) :* Iaca, musafiri !
PRODAN : Ohooo ! Fii binevenit, lordache !
1 ORD ACHE : Ce. s-o adunat calicimca la palat ? V-aţi pus şi comanace ? Ptiu, ruşine, mă.
PRODAN : De ploaie, Iordache, ne-am tras aici de ploaie. Pe unde l-ai cules, Pintilie ?
PINTILIE : M-ai trimis după cei doi boieri, am bătut şapte uliţe... Brrr, nu mă întreba, cinstite staroste, nu mă-ntreba, ai să vezi singur, peste un ceas, cînd se luminează... Umblă ieşenii ca beţi şi se ţin de ziduri şi-şi varsă maţele... Va să zică, nu dau de vistiernic, nu dau de Aristarh... Si cînd mă-ntorceam, tocmai îl zăresc pe dumnealui, Iordache, zăngănind nişte chei pe sub ferestrele domniei. Ia să-l poftesc la căldurică şi adăpost — mi-am zis — că a trudit din greu : azi l-o ridicat în furci pe Tănăsie, tot azi a bortelit c-o laiţă un zid de piatră.
IORDACHE : Las-că-intri tu în labă. Odată şi odată, îmi intri, ascultă ce-ţi spun. Vine şi rîndul tău.
PRODAN *(ironic):* De ce n-asculţi, calice, cuvintele călăului domnesc ?

PINTILIE : Una-i rîndul şi alta-i rînduitul. Dac-ar fi să le rînduiască Iordache pe toate, atunci s-ar înălţa în inima tîrgului o movilă cît clopotniţa de mădulare smulse, tăiate şi întinse... Cinstite staroste, astea-s cheile. *(Azvîrle o verigă plină de chei.)* Chei mincinoase. Toate neumblate. De asta se trăgea călăul către tîrg : dumnealui îşi făcuse chei potrivite...
IORDACHE : Mai tacă-ţi gura odată !
PRODAN : Ia încearcă-lc la uşa vistieriei.
IORDACHE : Cine a lăsat calici în tîrg, mai bine îşi lega un pietroi de moară la gît. Calicii aduc toate necurăţeniile — şi trupeşti, şi sufleteşti. S-ar cuveni strînşi la schitul lui Tărîţă, băgaţi în grajdul cel mare şi pe urmă să li se dea foc. *(Parcă vede flăcările.)* Aşaaa... Foc !
PINTILIE *(zăngănind la lăcate)* Vin turnate !
IORDACHE *(mormăie) :* Ba bine că nu !
PRODAN : Ti s-o făcut de aurul domniei, balaoa- cheşule ?
IORDACHE : Şi ce-ţi pasă ţie ? Au ! Au !
PRODAN : Te şi rod mustrările ?
IORDACHE : Botinele. Mai mult cuie decît talpă ! Şi mai duccţi-vă naibii de calici.
PRODAN : Toad ere, ia în treabă-1 tu de sănătate.
TO ADER *(atîtaaştepta) :* Totdeauna mi-ai fost drag! Ce-ar fi să-ţi răsucesc gîtiţa cîte-o leacă... cîte-o leacă... Să vezi cum îi. Să guşti şi tu.
IORDACHE : Hai că vă-ntreceţi cu gluma.
PINTILIE : Nu simţi o gîdilitură ?
IORDACHE : Ce fel de...
PINTILIE : Pe gîtlej.
IORDACHE : Iar snoava cu musca ?
PINTILIE : N-o simţi! Eu o văd. *(Cumpăneşte cuţitul.)*
IORDACHE : Stai cuminte, mă... stai binişor !
TO ADER : O mînă mi-ai lăsat, mi-ajunge. Cîte-o leacă... Cîte-o leacă...
IORDACHE : Ia mîna, ciuntule !
PRODAN: Toadere, lasă-1.
TOADER : Păi — de ce să-l...
PRODAN : Să nu răspundem strîmbătăţii, cu strîm- bătate.
TOADER : Şi cu ăsta... cu cîinele ăsta, ce facem ?
PRODAN : întîi şi de toate, să ne lămurim. De unde ai luat tiparul cheilor ?
IORDACHE : Poftim ce judecători mi-am găsit! Vreţi cîte-un căuş de galbeni ? Luaţi-vă, şi gata. Este pentru toţi.
TOADER: Starostele te-a-ntrebat de tipar, nu de galbeni.
IORDACHE : Starostele să facă bine şi să-şi vadă de-ale sale.
TOADER: Numai necuviinţe ţi s-adună pe limbă, balaoacheşule ! Scoate-mă din sărite, şi te pun să joci.
IORDACHE : Apoi, dacă n-ar fi botinele, chiar c-aş avea chef.
TOADER : Prodane, ce facem cu ăsta ? Dac-ar fi după mine...
PRODAN : Nu-i după tine. Noaptea asta, nu-i după tine. Am două vieţi pe suflet. Şi m-apasă... Doamne, cît m-apasă ! Buhhh... Pînă la moarte am s-aprind lumînări pentru nenorocitul de Rachiu şi blestematul de Mereacre... Cu cît vrem să fim mai drepţi, cu-atît călcăm mai strîmb.
PINTILIE : Tu... dacă mi s-ar îngădui...
PRODAN : Vedeţi, mă, ce cuviincios s-o făcut linguşitorul ăsta din Tătăraşi ? *(Către Pintilie.)* Ţi se-ngăduie.

P1NTILIE : Nu mai spune vorba „Tătăraşi", staroste, că mi se face întuneric înaintea ochilor. Mă gîndeam aşa : Iordache, aur a vrut ? Să-i dăm aur.
TO ADER : Poate îndesat pe gît, cu linguroiul!
PINTILIE : Nu, De ce să ne mînjim mîinile şi sufletul ?
PROD AN : Ce-ţi tot bîzîie prin tărtăcuţă ? *(Iordache s-aşază pe laviţă.)* în picioare, nemernicule ! Ai dinainte sfatul celei mai vechi bresle din Iaşi. Avem carte de la marele Ştefan. Citeşte-i-o, Pintilie. Adică, nu, n-o mai citi. N-o mai citi, face-ţi-s-ar viermi în condei şi coraslă-n călimară !
PINTILIE : Mă căiesc, staroste.
PRODAN : Ai să te căieşti tu în tinda bisericii din Tătăraşi!
PINTILIE : Vorbeşti la mînie... Eu ziceam aşa : Iordache jinduia s-ajungă în vistierie. Foarte bine — îi dăm drumul în vistierie.
TO ADER : Ce pedeapsă-i şi asta ?
PRODAN : Taci, Toadere, Pintilie cînd spune alb, se gîndeşte la negru.
PINTILIE : îi dăm drumul. Şi tragem zăvoarele. Uşa n-o spargi nici cu tunul. înăuntru i-o mai rămas măsline şi pită. Vine domnia şi-l găseşte pe călău hălăduind printre pungi. Domnia hotărăşte, noi rămînem şi curaţi şi nepătaţi.
PRODAN : Măăă... că multe-ţi trec prin minte...
TOADER : Poate mai degrabă mi-1 lăsaţi...
PRODAN : Stai... stai aşa... bine ! Foarte bine ! Pintilie, ai să-mi lipseşti. Mintea ta cea încîrligată are să-mi lipsească... Hai, cinstite călău, mută-ţi ciolanele-n beci.
IORDACHE : Aş zice să lăsaţi şaga.
TOADER : Mişcă, mă, nu se-aude ? *împinge.)*
IORDACHE : Auî^Dracu' să vă ia! Botinele! Nu- mpinge ! Tănăsie mi-a dat tiparele. Cînd l-am pus pe tîlhar la cazne, atunci...
PINTILIE *(mestecînd usturoi):* Te-o-ntrebat cineva, ceva ?
PRODAN : Du-te unde ţi-a fost vrerea.
IORDACHE : Mă, calicilor, nu se ştie ca pămîntul...
(Toader îl împinge.) Mă, nu intraţi în păcat!... Mă, lasaţi şaga !
PINTILIE : Ai o muscă pe gîtlej.
I ORD ACHE : Oameni buni... cinstiţi calici... Trei-
- patru pungi, atîta mi-era trebuinţa. Nu mă- mpinge, merg şi-aşa... Trei-patru pungi. Şi mă bejeneam undeva, pe la Brăila, unde nu mă ştia nimeni... Unde nu ţipă nimeni după mine „na, călăul, na, călăul !“... Unde nu mă fluieră nimeni... Nu-mpinge, creştine... M-am săturat să- mprăştii spaimă. Pînă şi bobocii din ogradă fug cînd m-apropii... Fără haină roşie.
Fără botine. *(Se descalţă.)* Cînd intru într-o crîş- mă, sc goleşte. Cînd intru în biserică, popa începe să dîrdîie. Cînd m-apropii de-o muiere...
TOADER *(îl împinge în beci)*Poate vrei să şi lăcrimăm de mila călăului domniei ? *(îi aruncă haina şi botitiele.)*
IORDACHE *(ţipă prin uşa întredeschisă)* Dacă se-n- toarce roata, primul îl belesc pe Pintilie. Cîte-o leacă şi presur sare. Cîte-o leacă...
(ToacLer închide uşa şi o zăvorăşle. bate cu pumnii uşă.)
DUMITRAŞCU *(intrărebegit. Trage cu urechea):* Eu v-am zis că tună.
***(Miruţă se aşază, fără* un**
PROD AN : Eşti tot viu ? Ori stafie ? *(Mim(ă tace.)* Ce, ai amuţit ?

(Către O trecut în ceea lume ?
DUMITRAŞCU: Staroste, l-am văzut pe turc. închide ochii la cei ţepeni, grăieşte cu cei aflaţi spre moarte... Coasa îi lipseşte... Iar tipograful, aleargă ca un apucat. Păzeşte-mă, doamne !
PROD AN *(către Toader):*Ia pune palma pe mire ; nu arde ? *(Toader se execută.)* Mîinile nu i s-or albăstrii ?
TOADER : N-are nimic, staroste.
PROD AN : Ba are. Noroc, asta are.
MI RUTĂ : Se mai ridică vreodată tîrgul... din cenuşă şi ciumă ?
PROD AN : laşul, băiete, arc şapte vieţi. Una la Golia. Alta sus, la Cetăţuia. A treia, a patra şi a cin- cea, dedesubt, în hrube şi-n galerii. A şasea e-n firul de răsuflare ce rămîne în pieptul ultimului viu. A şaptea-i pretutindeni şi nicăieri : în ceasloave, în cronici, în zapise şi-n cărţi...
MIRUŢĂ : Am ajuns mai calic decît voi, staroste. Cu fata asta mă înţelegeam şi din gînduri nerostite. Ne-nţelegeam aşa, tăcînd.
PRODAN : Destule muieri pe pămînt. Poate...
MIRUŢĂ : Nu. A pierit jumătate din mine... Cu suflet cu tot. Cealaltă jumătate o să rătăcească pe uliţe... pînă cînd s-o găsi trupul Veronicăi... să-l îngrop cu mîna mea... La Frumoasa... sub vişini şi lilieci.
TOADER : Poate fata-i dusă-n codri, cu tătîne-său.
MIRUŢĂ : La ceasul unu de noapte ar fi ieşit pe horn, ori prin gaura cheii, ori prin zid — tot ar fi venit.
TOADER : Asta-i fata boierului Mereacre ?
MIRUŢĂ : Ea-i.
TOADER : Şi la Cameniţa, cine te-a trimis ?
MIRUŢĂ : El. Mereacre.
TOADER : Răspunsul, l-ai adus ?
MIRUŢĂ: Uite-I. *(l-arată pergamentul: 'loader îl înşfacă şi i-l aruncă lui Pintilie.)* Nu ! Ce blestemăţie faceţi ? E carte domnească ! De mare taină ! Nu rupeţi peceţile ! *(Dă să se repeadă,îi pune o piedică. Miruţă cade, se loveşte de podea şi se prinde de ceafă.)* Auuu... Nu ! Nn... Am trecut prin apă şi foc şi sabie ca s-o aduc neatinsă... Dumnezeule, toate mi-s împotrivă. Toate...
PRODAN : Ia citeşte, Pintilie. Şi nu care cumva să bagi vreo vorbă dc-a ta printre cuvintele domniei.
PINTILIE *(desfăşoară sulul, îl întoarce pe-o parte, apoi pe cealaltă):* Pergamentele nescrise, nu ştiu citi.
MIRUŢĂ : Ce ? Nescrise ?
TOADER : Măăă... Te-o scos boierul din tîrg o săp- tămînă şi şi-o măritat fata cu cine-a vrut!
PRODAN : Puah ! Mîrşăvie ! Pe vremea domniilor pămîntene, aşa ceva se pedepsea în furci!
MIRUŢĂ : Baliverne şi născociri! De unde le mai scoateţi ? *(Smulge pergamentul din mîna lui Pintilie.)* Cum nescrise ? *(îl întoarce pe-o parte apoi pecealaltă.)* Nu vedeai ? Sînt slove leşeşti... Scrise mărunt... *(Pintiliese peste umărul gan.)*
PINTILIE *(către Prodan)* *:* Nici vorbă.
MI RUTĂ : Uite şi pecetea — doi şoimi şi-o poartă dc cetate şi soarele răsărind.
PINTILIE : Poate, apunînd.

MI RUTĂ : Nu, nu ! Răsare ! Cine ştie citi pccçţi, vede că soarele răsare dintre turnuri.
PINTILIE *(către Prodan):* De cînd mă ştiu, n-am văzut pergament mai neatins şi de cerneală şi de peceţi.
PRODAN : Ia vezi, n-are fierbinţeală ? Că asta începe cu vedenii...
MIRUTĂ *(se fereşte):* Ce fierbinţeală, care vedenii? Ia uită-te, Pintilie — slove leşeşti, cu înflorituri şi cerdacuri... Slove greceşti... Slove nemţeşti... *(înfăşoară pergamentul.)* Ce ştiţi voi ? Sînteţi nişte bieţi calici neînvăţaţi şi neştiutori. *(Desface iar pergamentul.)* Uitaţi-vă cum se ridică razele dintre turnuri... $i ce semeţi se ţin cei doi lei...
PRODAN : Ziceai că-s doi şoimi.
MIRUTĂ : Şoimi ? Boieri dumneavoastră, pecetea-i părelnică. Parcă-s lei... parcă-s şoimi. Bine se vede numai zidul cetăţii.
PRODAN : Ziceai că-i poartă.
MIRUTĂ : Nu-i poartă. E zid.
PRODAN : Ia citeşte o slovă.
MIRUTĂ *(încearcă) :*Nu... Nu-i chip... nu văd.
freacă ochii.) Sînt tulburat, boieri dumneavoastră.
PRODAN : Prea multe într-o săptămînă pentru un om. Şi-acela necopt.
M1RUŢĂ *(ascunde pergamentul la piept):* Carte de taină ! Carte de marc taină, aşteptată de domnie ! *('Tunete puternice.)* I-auzi ! *(începe să aiureze.)* Bat clopotele la Frumoasa. Boieri dumneavoastră, trebuie să mergem. M-aşteaptă mireasa, şi întîrziere nu se îngăduie. Âş vrea să rog domniile voastre să se ţină doi paşi în urma mirelui, aşa cum îi datina. Să călcăm toţi într-un pas şi s-o pornim cu dreptul. *(La semnul lui Prodan, calicii se rînduiesc în urma lui Mirută.*)Cînd s-or trage loviturile de tun, să ne plecăm toţi deodată în faţa miresei, socrilor şi nunilor mari. După aceea, boieri dumneavoastră, ne aşezăm şi ne bucurăm pe pehlivăniile comedianţilor. Călăreţii circazieni or sosit de ieri. Aseară a ajuns şi albanezul care învîrte o piatră de moară legată de păr. Mai sînt de venit danţatorii pe spade, sfărmătorii de pietre şi mergătorii pe funii. Fiindcă n-am nici tată şi nici mamă, am să vă rog, boieri dumneavoastră, să-mi staţi în preajmă şi la masa cea mare, pe care om începe-o la amiaz’ şi-om isprăvi-o peste şapte zile şi şapte nopţi. Să-mi staţi în preajmă şi să-mi număraţi paharele, multe să. nu răstorn pe gît, că-i urît să-şi piardă mirele mintea în abur de Cotnari. *('Tunete.)* Clopotul... Cu dreptul, boieri dumneavoastră.
ROJNITĂ *(transfigurai, se năpusteşte pe uşă.)* Am aflat-o !• Printre buruiene, pe marginea uliţei!... E udă, da se citeşte... Daaa, se citeşţe bine... Ea-i, oameni burii, ea-i : 88 ! *(îl sărută pe Mi- rulă.)*
MIRUTĂ *(cu demnitate)* : Mirele se sărută în clipa aşezării la masă. Să nu ne grăbim, boieri dumneavoastră. Să facem totul după datina cea veche... Si să pornim cu dreptul. *(Rojnilă nu înţelege nimic şi rămîne încremenit, fila mină.)* Cu dreptul, ca să fie într-un ceas bun.
GHEORGHE *(se năpusteşte pe uşă, împreună cu ragcla) :* Băiat! Mi-a născut băiat! La şapte luni, da zici că-i ditamai feciorul ! Cum e, Zma- ragdă ?
ZMARAGDA *(arată prin gesturi că-i vorba de prunc zdravăn).*
GHEORGHE : Ha, ha ! *(Are o criză de* Ha, ha, ha ! *(Rîde fără să se poată opri.)* Ha, ha !... *(înşfacă o bulelcă şi o dă peste cap.)*

Noroc de Zma- ragda ! Hai să te pup !   Maicăăă ! E fecior, Gheorghe o să-l cheme, ca pe tat-su ! *(Rîde, fără a se putea opri.)*

MIRUŢĂ *(de pe alta lume*Mai multă linişte şi cumpătare, boieri dumneavoastră. Şi-aveţi grijă. Să pornim cu dreptul, ca să fie într-un ceas bun !

EPILOG

L U M I N A **Acelaşi decor de la încejputul actului I. Gheorghe sin Popa, pavagiu ot tîrgul Eşi, aşază calupurile de lemne, dregînd spărturile din caldarîm. Fluieră o melodie şi, cînd ajunge la refren, bate ritmul cu creştetul teslei, îngropînd paveaua în patul de rumeguş şi nisip.**

GHEORGHE *(îlzăreşte venind pe Pintilie, sare în picioare şi se descoperă):* Să trăieşti, calicule ! PINTILIE : Sănătate. Ce-ţi face nevasta ? GHEORGHE: Mulţămesc, se-ndreaptă. Se-ndreaptă văzînd cu ochii.

PINTILIE : Ei ? Mai azvîrli cu tesla ?

GHEORGHE : Iertare. Aiuram. Cînd te-am zărit cu făclia aprinsă, adunînd bulendrele din casă, mi-am zis că ori eşti trimisul morţii, ori tîlharul tîlharilor.

PINTILIE : Aşa-i că muierea s-a dezbătat greu ? GHEORGHE : Dacă i-ai vărsat pe gît un şip de rachie...

PINTILIE : Amestecat cu usturoi mărunţit. GHEORGHE : Sughiţă şi-acum. De cînd s-o dezbătat, s-o şi ridicat în capul oaselor. Se uită la flăcău şi se miră. Acuma-i teafără, doar c-o supără o răceală şi-i fac, seara, ceai de pojarniţă... Vrei nişte urdă ?

PINTILIE : Cu ce-o mănînci ?

GHEORGHE : C-un dărăb de mămăligă.

PINTILIE : Rece ?

GHEORGHE : D-apoi cum ?

PINTILIE : Mămăliga dacă-i rece, pofta de mîncare-ţi trece, *(l-aruncă un colac.)* Na. *(Prinde, din zbor, un bot de urdă.)*

GHEORGHE : E uscat toacă. I-auzi. *sună, de coada teslei.)*

PINTILIE : Nici urda nu-i mai brează. Parcă-i rumeguş.

GHEORGHE : Din ce-o rămas. Acuşi iese cea nouă. PINTILIE : Şi zi aşa, pînă la urmă, ai păcălit-o pe coana ciumă...

GHEORGHE : Parcă de tine, s-a prins ?

PINTILIE : Am trecut prin primejdie mai mare — starostele voia să mă mute Ia Tătăraşi!GHEORGHE : T, ţ, t, t! #. . =
PINTILIE : Pînă una-alta, azi c. zi grasă. Acuşi încep să treacă tîrgoveţii către movila Smarandei. S-a-ntors domnia, s-a ridicat şi spînzurătoarea...
GHEORGHE : Ptiu, să scapi de ciumă şi să te trezeşti în lat !
PINTILIE : Sssst!. Vine turcul !
MEHMET : Ahaaa, bună ziua ! Tot tu, ghiaurc ?
GHEORGHE: D-apoi . cine, luminăţia-ta ? . Eu am început uliţa, cu o termin.
MEHMET: Si?.Ce mai faci? .
GHEORGHE : Am scăpat.
MEHMET : Ia te. uită! Plină valea de casc noi !;. .
GHEORGHE : Ei, ba nu ! Din vălătuci.
MEHMET : N-am văzut neam mai încăpăţînat. Abia s-au răcit tăciunii, şi bateţi pari de casă nouă.
PINTILIE : laşul n-o ars niciodată, luminăţia-ta.
MEHMET : Numai cu l-am văzut de patru ori scrum.
PINTILIE: Paianta şi vălătucii de la dughene. La vreme de restrişte luminăţia-ta, laşul se ghemuieşte dedesubt, în hrube, ori sus, la Cctăţuia. Ce-i la mijloc, e capcană pentru tătari — seînteile sar de parcă-i sfîrşitul lumii... şi. laşul cel adevărat rămîne întreg şi neatins. Deasupra şi dedesubt. Nu ne dă înalta poartă voie să durăm cetăţi ? Foarte bine. Ridicăm mănăstiri. Cu zidurile groase de doi stînjcni. Săpăm hrube.. Mai uscate şi mai curate dccît uliţele tîrgului.
MEHMET: Hm. Caliciile, eşti isteţ. Şi îndrăzneţ. -
PINTILIE : Ce am de pierdui ? Mai ales că înălţimea-ta are grijile ci.
MEHMET : Care griji ?
PINTILIE : Pavagiule, cum ţi se pare călcătura ?
GHEORGHE : împleticită foarte... firavă... şovăielnică...
PINTILIE : Ai chipul galben, luminăţia-ta... obrajii supţi... ochii duşi.
MEHMET: Vedeţi departe, ghiaurilor. Vedeţi şi prin om.
PINTILIE : Nu-i greu. Parcă eşti stafie.
MEHMET : Am rac, ghiaurilor.
PINTILIE : Nu numai tu. întreagă împărăţia ta.
MEHMET : Vezi dc-aici pînă-n Stambul ?
PINTILIE: Totu-i să-nţclegi puţinul care-1 vezi: •
MEHMET : Aşa-i, ghiaurilor, am rac. Doftorii mi-au dat şase săptamîni ca să mă pregătesc de moarte. Şi de-atunci, mă aţin în preajma ei. S-o cunosc şi să facem prieteşug. Azi e spînzurare la movila Smarandei, aşa-i ?
PINTILIE : La amiaz.
MEHMET : S-auzim de bine. *Pintilie un galben.)*
PINTILIE *(nu-şi crede ochilor):* Iote-te, mă ! Ziua începe straşnic !
GHEORGHE : Taci, mă. Că-s tot dintr-ai noştri.
PINTILIE : Şi pe ăsta... ciuma nu l-o strîns.
ARISTARH *(vine dinspre oraş, împreună cu vistiernicul Rachiu):* Stai, vistiernice, să ne hodinim oleacă.
RACHIU : Dacă n-ai vrut să luăm caii...
ARISTARH : După toate întîmplările, sînt prea secătuit ca să mă tin în şa.
RACHIU *(către Gheorghe) :* Baţi pavele ? GHEORGHE : Hă ?
RACHIU : Asta-i cam prost.

GHEORGHE : Da, daaa...
RACHIU : Mult ne mai costă şi uliţele ! Iaca, numai pentru asta şi-am adus nouă care de pavele.
ARISTARH : Dacă spui tu nouă, înseamnă c-au fost şase.
RACHIU : Ţi-arăt catastifele.
ARISTARH : He, he, las-că le ştiu eu. Cît costă carul?
RACHIU : Patru ughi.
ARISTARH : Va să zică... patru ori trei... pe jumătate... îmi eşti dator încă şase ughi.
RACHIU : Boiere Aristarh, asta întrece orice măsură.
ARISTARH : Da de ce ?
RACHIU : Au fost nouă care pline ochi. Cu martori.
ARISTARH : Buuuun... Ia să numărăm noi pavelele...
RACHIU : Stai ! Stai, boiere... Stai, rogu-te, pierdem şi spînzurarea... Boiere Aristarh, ai scos şapte piei de pe mine... ne văd tîrgoveţii !
ARISTARH : Ei şi ce ? *(Îngenunchează şi începe să numere.)* Trei... şase... nouă...
RACHIU *(încearcă să-l ridice):* Ridică-te, boier Aristarh... Ridică-te, ne rîde lumea, rîd calicii...
ARISTARH : Cinşpe... opşpe... două'ş'una...
RACHIU : Şase care, aşa cum spui.
ARISTARH : Mă tem c-au fost chiar cinci.
RACHIU: Cinci... ba, nu, şase. Jur pe mormîntul mamii. Şase care.
ARISTARH : 2 000 şi cu 6 fac 2 006 ughi.
RACHIU : 2 006 ! ! Uh ! Se cunoaşte c-ai cheltuit zdravăn cu nunta fetei ! Şi nici măcar nu m-ai poftit!
ARISTARH : Multumeşte-mi — ai scăpat de-o cheltuială.
RACHIU : Ce ţi-a venit s-o măriţi tocma-n Hîrlău ?
ARISTARH : îi răsucise minţile un mucos de curten. Fără stare şi fără căpătîi.
RACHIU : I-auzi, i-auzi !
ARISTARH : I-am găsit bărbat copt, înţelept şi bine înfipt la moşia lui.
RACHIU : Să-i trăiască.
ARISTARH : Multe mulţămiri.
PINTILIE : Mi-mi-mi-luiţi un biet calic...
RACHIU : Parc-aş cunoaşte glasul ăsta.
ARISTARH : Da de unde să-l ştii ? Hai c-ajungem tîrziu.
RACHIU *(cătreGheorghe):* Ia spune, mă, cum îi dru mul către movila Smarandei ?
GHEORGHE : Aşa şi-aşa. Tot o călcătură tare şi-o călcătură moale.
RACHIU : Măăă... Da tu eşti prost tare, măăă... Hai, boierule.
ARISTARH : Auzi, tocmai voiam să te întreb despre cisla din Fălciu. în catastife scrie 16 000, eu so- cot, după listă, c-ar ieşi vreo 33 000, cu scutel- nici cu tot.
RACHIU : Vai de capul şi de zilele mele, ajung la balamucul de la Sf. Spiridon ! Balamucul o să mă înghită, decît viaţă de vistiernic, mai bine...
(Ceidoi se îndepărtează.)
GHEORGHE : Ei, boierule ! Boiere Aristarh !
ARISTARH : Ce-i, mă, ce vrei ?
GHEORGHE *(îiarată o stinghie nouă, cioplită cu înflorituri) :* Boier matale, asta-i pentru jilţul cel marc. Dania lui Gheorghe sin Popa. Stinghia de dedesubt e putredă şi roasă. Vezi, asta-i cioplită cu acelaşi brîu, de frunză şi ghinde. Trebuie numai potrivită la locul ei, şi dac-ai avea matale bunăvoinţa ca să...

ARISTARH : Ce stinghie, mă, care jilţ ? *(Azvîrle lemnul sculptat.)* Ia nu-ţi mai băga nasul unde nu-ţi fierbe oala ! *(lese.)*
GHEORGHE : Ei, calicule, ce spui ?
PINTILIE : Cîntă bxoaştele-n Bahlui……….
GHEORGHE : Asta-i cimilitură ?
PINTILIE : Asta mi-o venit la gură.
ANIŢA *(deschide fereastra de sus):* Pavagiule ! Tu stîrncşti prăfăria asta ? Pînă şi-n ulcele am aflat colbul de-un deget. *(o ulcică.)*
PINTILIE : Colbul s-adună la casă pustie, jupîniţă.
ANITA : Nu-i pustie, m-am întors. Vrei un covrig ? Na. *(Aruncă.)*
PINTILIE : Bogdaproste. *zvîrle şi jumătate din covrig.)*
MIRUTĂ *(zîmbind,s-apr o/ne de Pintilie) :* Bună ziua, boierule.
PINTILIE : Bună ziua, mire. Cauţi, cauţi ?
MIRUTĂ : La ceasul două, la Frumoasa. Am venit să te poftesc.
PINTILIE : Plecăciune şi mulţămiri. Matale ai gustat ceva pe ziua de azi ?
MIRUTĂ : Aş zice să ne păstrăm pentru ospăţul de nuntă.
PINTILIE : Pînă atunci, ia un covrig. Şi-o bucată de urdă.
M1RUŢĂ : Mulţămesc. *(înfulecă.)* Taie pofta, dar oricum...
PINTILIE : Mireasa i - acolo ?
MIRUTĂ : Poartă cununiţă de iasomie şi rochie albă, cu dantele de Bucovina.
PINTILIE : Mai vrei ?
MIRUTĂ : Dac-ar mai fi, parcă da...
PINTILIE *(scoate din traistă un colac) :* Vezi că ăsta-i cam tare.
MIRUTĂ : Mulţămesc. *(M anine*îţi place floarea ? *(I-arată o floare albă, prinsă în piept.)* A-nflorit iasomia, sub Cctăţuia. Ceilalţi boieri, unde-s ?
PINTILIE : Acuşi. Vin acuşi.
OVANES *(trece grăbită spre movila îm preună cu cei doi slujitori) :* Ziua bună.
PINTILIE : A-a-a-a-ajutaţi un biet calic...
OVANES : Ia mai slăbiţi-mă ! Toată ziua cu cerşeala ! Adică, stai. *(Descuie, scotoceşte prin Vădită şi scoate un covrig, pecare-l Pintilie.)*
Na. mă ! *(Dispare.)*
MIRUTĂ : Nu-i vreme de stat, nuntaşii s-or adunat, acuşi bat clopotele.
1 ORD ACHE *(vinedinspre tirg, cu escortează Enver şi garda de* încet, măi. încet, că tot acolo ajungem... Şi. mi-au intrat cuiele-n călcîie. *(Din strigătul „na, călăul!“ Apar Toader şi Dumi- traşcu. lordache îl zăreşte pe Pintilie şi se opreşte.)* Ce faci, mă, nu vii cu mine ?
PINTILIE : Altă dată. Azi am treabă — nu vezi cită lume trece ?
IORDACHE : Ai scăpat, netrebnicule, mi-ai scăpat.,.
PINTILIE : Dacă am vreo treabă prin iad, mă reped o zi-două şi-atunci mai stăm de vorbă.
ENVER : Plecare, gata, gata, tîrziu !
IODACHE *(luiPintilie) :* Mînca-te-ar viermii !"
PINTILIE : O săptămînă-două, au de lucru cu tine. Cinstită caraulă, de ce-1 spînzură pe călău ?
ENVER : Eeee, găsit domnia închis vistierie, chei mincinoase.
PINTILIE : I-auzi ce blestemăţie !
DUMITRAŞCU : Aud ? De ce-1 spînzură ?
ANITA *(de la fereastră) :* Ehei ! Ia luaţi şi drăcovenia asta ! *(Aruncă*

la(ul.)
ENVER : Da, da, bine, poate nevoie. *(Către lordache.)* Hai, hai, gata !
IORDACHE : Am să mă-ntorc să-ţi tulbur somnul, Pintilie. Şi ţie, Staroste ! ; \
TOADER : Altceva, mai frumos, nu ştii spunc la despărţire ?
IORDACHE : Ba da. Ptiu !
PINTILIE : Nu te-am întrebat cum te cheamă, mă.v asta ştim.
ENVER : Hai, gata, gata, gata ! *(îl împinge cu halebarda.)*
IORDACHE : Nu mă-mpinge... Botinele... mă rod **bor** tinele...
(Grupul şe depărtează)
Ml RUTĂ : Bine c-aţi venit, cinstiţi boieri. Şă iner$_T$ gem, mireasa aşteaptă.
TOADER : Miruţă, să lăsăm nunta pe mai tîrziu — nu se face îndată după îngropăciune. Auzi.? *(Clopote.)* I-a şaptea zi de la săvîrşirea lui Prodan şi-a lui Ursu Orbul şi-a Zmaragdei că- licoaia. Ciuma ciumelor n-a iertat nici boier şi nici calic.
MIRUŢĂ : Unde spuneţi că-i Prodan ?
TOADER : Departe.
MIRUŢĂ : Dincolo de Cameniţa ?
TOADER : Şi mai departe.
MIRUŢĂ : Dincolo de Stambul ?
TOADER : Dincolo, băiete. Dincolo de dincolo.
MIRUŢĂ : Am să-l aştept, boieri dumneavoastră.
TOADER : Nu se ştie cînd se-ntoarce.
MIRUŢĂ : Mie mi-a fost ca un tată. L-aştept.
TOADER : Pînă atunci, ţi-am rînduit loc de casă în mahalaua noastră.
MIRUŢĂ : Tare vă mulţumesc.
TOADER *(către Pintilie):* Să-l ai în grijă.
PINTILIE: Odată risipită, mintea se adună greu.
TOADER: Cine mai ştie ? Rămîi cu bine, Itigane.
MIRUŢĂ : Să-mi daţi de ştire cînd...
TOADER : Aşa vom face. Aşteaptă veşti.
(Cei doi calici se îndepărtează, pornind către movila Smarandei.)
MIRUŢĂ : O să-mi trebuiască altă iasomie. Asta nu ţine atîta.
ANIŢA *(desus):* Ei, calice ! Cel tînăr ! *(l-aruncă un măr.)*
MIRUŢĂ *(prinde):* Mulţămesc, jupîniţă, pentru darul de nuntă. Apa neîncepută, mărul rumen şi trifoiul cu patru foi aduc noroc în casă nouă. Să pofteşti şi matale la Frumoasa.
ANIŢA *(schimbă o privire cu Pintilie, acesta îi face un semn, si femeia înţelege):* Cu multă bucurie, boierule. *(închide fereastra, rămînînd cu ochii asupra lui Miruţă.)*
MIRUŢĂ *(cătreGheorghe) :* Tu, eşti pavagiu ?
GHEORGHE : Pavagiu şi teslar, boierule.
MIRUŢĂ : Mi-ar trebui o ladă pentru odoarele de zestre. _
GHEORGHE : Mare ?
MIRUŢĂ : Mare. Şi pe capac să sapi două nume : Veronica şi Miruţă. Poţi ?
GHEORGHE : Dacă nu-i grabă...
MIRUŢĂ : Aşa, patru, cinci zile.
GHEORGHE : Ţî-oi face-o, boierule.
MIRUŢĂ : Mulţămesc. *(Mănîncă mărul.)*
ROJNIŢĂ *(vinedin afara oraşului. Poartă o desagă. Cînd ajunge pe ulifa podită, se opreşte, se aşază şi-şi şterge sudoarea).* Iaca şi tîrgul Eşi... *(Se miră.)* Iote-1, parcă nou !

PINTILIE : Gata cartea, gata ?
ROJNIŢĂ *(cuinfinită grijă, dezveleşte un ceaslov dintr-un ştergar):* Uite-o. Născută făr-de vreo greşeală. Curată ca lacrima. *(Aniţa deschide fereastra.)*
ANIŢA : Te-ai întors, tipografule ?
ROJNIŢĂ : Ca şi tine, Aniţă.
ANIŢA : Nu vii să m-ajuţi să scutur colbul ?
ROJNIŢĂ : Eu ştiu ? Oare să vin ?
ANIŢA : Hai, mă, ia-ţi inima-n dinţi.
ROJNIŢĂ : închid ochii... şi vin. Acuşi.
GHEORGHE : în ceaslovul ăsta scrie şi despre Eşi ?
ROJNIŢĂ : Despre Eşi şi despre tot neamul nostru.
GHEORGHE : Ia citeşte-i începutul.
ROJNIŢĂ *(deschide cartea):* „Bunu lucru şi foarte bunti iaste a se îndeletnici cineva şi întru cetirea cărţiloru, pentru că acesta este mijlocu celu în- tăiu prin care omul se cunoaşte şi năravurile îşi îndreptează... Şi mîna mea va putrezi, iar cel ce va citi, mă va pomeni".
GHEORGHE : Frumos citeşti!
ROJNIŢĂ : Dacă-i scris frumos, frumos se citeşte... Ei, ia să-mi văd eu de drum... *(De departe se aud bătăi de clopot.)* Ce se simte, iar a-nflorit teiul ?
GHEORGHE : Cei cu frunza arsă, au dat al doilea rînd de floare. *(Dinnou, răsună clopotele.)* Astea-s pentru Prodan. De şapte zile, la fieçare amiaz, bat clopotele la toate bisericile tîrgului.
ROJNIŢĂ : Parcă-i şi ceva miros de răşină.
GHEORGHE : De la scîndura cea nouă. N-auzi fie-
MIRUŢĂ *(audeclopotele) :* Auziţi ? Tună.
ROJNIŢĂ : Da de unde, băiete, ceru-i ca lacrima.
MIRUŢĂ : Tună. Auziţi cum tună...
ROJNIŢĂ : Cîntă clopotele, la Frumoasa.
MIRUŢĂ : In fiecare bătaie de clopot, e şi cîntec, şi sămînţă de tunet.
ROJNIŢĂ : Da de unde ! E soare... lumină... Şi dulce miros de tei înflorit.

GHEORGHE : Bine era dacă acolo *(arată ceaslovul)* se-nscriau şi întîmplările din urmă.ROJNIŢĂ : Afla că le-am adăugat. Cu cerneală neagră, de soc bătrîn. Ia ascultă : „Această carte a ieşit, de sub teascuri în zilele ciumei celei mari, cînd tîrgul Eşi s-o aflat sub domnia de-o noapte a calicilor, dintre care mulţi s-au fost săvîrşit, stăvilind boala cea neagră, fie-le numele *ridica. în picioare şi se descoperă)* în veci neuitat şi lăudat. Amin" ! *(închide cartea.)*

Clopote

C O R T I N A .